

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

АНАЛИЗ

НА ИКОНОМИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ, МАЛКИЯ БИЗНЕС И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“

Септември 2026 г.

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Профил на територията
  2. Икономическа активност и структура на местната икономика.
  3. Малък и семеен бизнес и възможности за предприемачество
  4. Пазар на труда и човешки капитал
  5. Нагласи и потребности
  6. Европейско финансиране
  7. Инвестиционен потенциал
  8. Бизнес демография
  9. Външен бизнес контекст
  10. SWOT анализ
  11. Изводи и препоръки
- Заклучение

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

Съкращение	Значение
АЗ	Агенция по заетостта
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ВЕИ	възобновяеми енергийни източници
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДМА	дълготрайни материални активи
ЗНЗ	Закон за насърчаване на заетостта
МИГ	местна инициативна група
МСП	малки и средни предприятия
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НСИ	Национален статистически институт
ОП „РЧР“	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПРЧР	Програма „Развитие на човешките ресурси“
СВОМР	Стратегия за водено от общностите местно развитие
SWOT	анализ на силни и слаби страни, възможности и заплахи

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

- Фигура 1. Динамика в броя на предприятия, регистрирани на територията на общините Нова Загора и Сливен (2020–2024 г.)
- Фигура 2. Стойност на продукцията, хил. лв., 2020–2024 г.
- Фигура 3. Заети лица, еквивалент на пълна заетост, 2020–2024 г.
- Фигура 4. Приходи от дейността, хил. лв., 2020–2024 г.
- Фигура 5. Средна брутна годишна заплата, лв., 2020–2024 г.
- Фигура 6. Разходи за ДМА, хил. лв., 2020–2024 г.
- Фигура 7. Стойност на продукцията на заето лице, 2020–2024 г.
- Фигура 8. Приходи от дейността на заето лице, 2020–2024 г.
- Фигура 9. Предприятия по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора
- Фигура 10. Продукция по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора
- Фигура 11. Заети по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора
- Фигура 12. Приходи по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора
- Фигура 13. Предприятия по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен
- Фигура 14. Продукция по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен
- Фигура 15. Заети по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен
- Фигура 16. Приходи по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен
- Фигура 17. Средна брутна годишна заплата по сектори, 2024 г.
- Фигура 18. Разходи за ДМА по групи дейности, 2024 г.
- Фигура 19. Динамика на броя на микропредприятията с до 9 заети лица, 2020–2024 г.
- Фигура 20. Динамика на равнището на регистрирана безработица, 2020–2025 г.
- Фигура 21. Възрастова структура на регистрираните безработни през 2025 г.
- Фигура 22. Дял на регистрираните безработни над 12 месеца, 2020–2025 г.
- Фигура 23. Заявени свободни работни места на първичния пазар на труда, 2020–202 г.
- Фигура 24. Брой проекти/позиции по видове въздействие.
- Фигура 25. Национален бизнес климат, януари 2024 – август 2026 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият анализ е разработен в подкрепа на изпълнението на Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ „Нова Загора – Сливен“, като надгражда предходните социално-икономически проучвания, извършени при подготовката на СВОМР, и използва новопостъпилите данни от институции за периода 2020–2025 г.

Неговата цел е да представи актуална, доказателствено обоснована картина на икономическата активност, състоянието на малкия бизнес, пазара на труда, инвестиционния потенциал и ролята на европейското финансиране, както и да формулира практически насоки за стимулиране на предприемачеството.

Анализът обхваща състоянието на местната икономика, структурата и динамиката на предприятията, състоянието на малките и средни предприятия (МСП), пазара на труда, инвестиционния потенциал, ефекта от европейското финансиране и нагласите на местната общност за стартиране и развитие на собствен бизнес.

Използвани са данни от НСИ, Агенцията по заетостта, Дирекции „Бюро по труда“ гр. Сливен и гр. Нова Загора, стратегически документи на национално, областно и общинско ниво, както и Стратегията за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ на МИГ „Нова Загора – Сливен“, други стратегически документи и публично достъпна информация за изпълнението на подхода ВОМР.

Територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“ разполага със съществен икономически потенциал, базиран на благоприятно географско положение, традиции в земеделието и преработващата промишленост, транспортна достъпност и наличие на значителен природен ресурс. Същевременно се наблюдават проблеми, характерни за голяма част от селските райони в България, свързани с демографски спад, ограничена предприемаческа активност в част от населените места и необходимост от технологична модернизация и диверсификация на икономиката.

Документът е предназначен да подпомогне МИГ „Нова Загора – Сливен“, общините и местните партньори при формулирането на икономически политики, разработването и актуализацията на програмни документи и избора на мерки за подобряване на бизнес средата. Той следва приложния модел на анализа за СВОМР, като данните се разглеждат през потребностите на територията, а всяка констатация се свързва с възможен управленски отговор.

Анализът е приложим към СВОМР, ПИРО, програмите за енергийна ефективност и околна среда и бъдещи интегрирани проекти. Препоръките са формулирани така, че да могат да се превърнат в конкретни мерки.

Икономиката на територията се разглежда като система от взаимосвързани дейности: земеделие, преработване, търговия, транспорт, услуги, човешки капитал и инфраструктура. Целта е да се подкрепят не единични инвестиции, а устойчиви местни вериги на стойността.

ЦЕЛ, ОБХВАТ И МЕТОДОЛОГИЯ НА АНАЛИЗА

Целта на анализа е да оцени състоянието и динамиката на икономическата активност, малкия и фамилния бизнес, предприемаческия потенциал, пазара на труда, инвестиционната готовност и въздействието на публичното и европейското финансиране на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“. Анализът има приложен характер и е предназначен да подпомогне формулирането на приоритети, мерки, критерии за подбор и индикатори за наблюдение в рамките на СВОМР и свързаните общински и регионални документи.

Териториалният обхват включва община Нова Загора и четирите населени места от община Сливен, включени в МИГ „Нова Загора – Сливен“: гр. Кермен, с. Биково, с. Младово и с. Скобелево. Поради липса на пълни статистически редове на ниво населено място част от показателите за община Сливен са използвани единствено като сравнителен контекст. Те не се приемат за пряка характеристика на включените четири населени места и не се агрегират механично с данните за община Нова Загора.

Използван е комбиниран подход, включващ: динамичен анализ на показатели за периода 2020–2024 г., а за пазара на труда до 2025 г.; структурен и секторен анализ; сравнителен анализ между общините при изрично отчитане на различния териториален обхват; анализ на производителността и инвестиционната активност; преглед на проектното и европейското финансиране; анализ на нагласите и потребностите; SWOT анализ и извеждане на приложими препоръки. Процентните изменения и относителните дялове са собствени изчисления върху предоставените официални данни.

Използвани източници

- Национален статистически институт: нефинансови предприятия, предприятия по размер и икономическа дейност, продукция, приходи, заетост, заплати, инвестиции в ДМА, фамилни предприятия и бизнес демография.
- Агенция по заетостта и дирекциите „Бюро по труда“ в Нова Загора и Сливен: регистрирана безработица, възрастова и образователна структура, продължителност на регистрацията, свободни работни места и участие в активни политики.
- Официална информация от общините и публични системи за проекти и европейско финансиране; СВОМР на МИГ „Нова Загора – Сливен“ и приложените към нея проучвания и анкети.
- Национални, областни и общински стратегически документи, както и публични данни за бизнес климата и регионалното развитие.

Ограничения на анализа

Основните ограничения са различната периодичност на част от административните данни, конфиденциалните стойности в статистиката, липсата на пълни серии на ниво населено място и недостатъчната информация за дългосрочните резултати от финансираните проекти. Поради това причинно-следствени връзки не се извеждат без достатъчна доказателствена основа, а препоръките са формулирани като управленски насоки, подлежащи на последващо конкретизиране чрез базови стойности, целеви показатели и ежегодно наблюдение.

1. ПРОФИЛ НА ТЕРИТОРИЯТА

Територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“ включва цялата община Нова Загора с 33 населени места и четири населени места от община Сливен: гр. Кермен, с. Биково, с. Младово и с. Скобелево. Общата площ е 982,528 кв. км, от които 876,858 кв. км са в община Нова Загора и 105,67 кв. км са в включената част от община Сливен.

Ключово предимство на района е неговото стратегическо разположение по оста София – Пловдив – Бургас, включително достъпът до автомагистрала „Тракия“, железопътни връзки и национални транспортни коридори. Това създава предпоставки за развитие на логистика, производство, търговия и услуги.

Наличието на значителен земеделски ресурс, благоприятни климатични условия и разнообразни природни дадености формират потенциал за развитие както на селското стопанство, така и на преработващите дейности и устойчивия туризъм.

Демографските тенденции, включително намаляване и застаряване на населението, ограничават предлагането на труд и местното потребление. Наред с това Нова Загора и част от по-големите села могат да изпълняват функции на вторични икономически центрове, ако подкрепата се насочи към услуги, дигитална свързаност, малки производства и достъп до пазари.

Земеделските земи, горите и пасищата са база за модерен агробизнес. Най-висока добавена стойност се очаква при свързване на първично производство, съхранение, преработка, логистика и директни продажби.

Транспортната инфраструктура подпомага външните връзки, но местната пътна и улична мрежа влияе върху ежедневието и достъпа до предприятия и услуги. Цифровата и енергийната свързаност са основни условия за нови инвестиции.

Основни изводи

- Територията съчетава стратегическо транспортно положение, значителен земеделски ресурс и достъп до по-големи пазари, но демографският спад и неравномерният достъп до услуги ограничават инвестиционния и трудовия потенциал.
- Икономическите възможности са териториално различни: Нова Загора може да изпълнява функция на производствен и обслужващ център, а по-малките населени места се нуждаят от по-добра свързаност и достъп до услуги.

Препоръки

- Да се изработи карта на икономическите активи по населени места: терени, сгради, земеделски ресурси, инфраструктура, свободни мощности, услуги и ограничения.
- Да се приоритизират инвестиции, които свързват местна суровина, преработка, логистика и пазар, както и проекти с доказуем ефект извън общинските центрове.
- Да се интегрират мерки за транспортна, цифрова и енергийна свързаност в икономическите интервенции.

2. ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ И СТРУКТУРА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономическото развитие на територията се характеризира с доминираща роля на:

- селското стопанство;
- преработващата промишленост;
- търговията;
- транспортните услуги;
- строителството;
- малките производствени предприятия.

Данните на НСИ показват, че през последните години се наблюдава устойчиво развитие на секторите „Селско стопанство“, „Преработваща промишленост“ и „Търговия“. Именно тези дейности генерират основната част от икономическата продукция и печалба на територията.

Особено значение има земеделието, което осигурява суровинна база за развитие на хранително-вкусовата промишленост и създава възможности за развитие на местни вериги на стойността. Налични са предпоставки за производство с по-висока добавена стойност чрез преработка, сертификация на продукти и развитие на кратки вериги на доставки.

Анализът обхваща всички налични основни показатели в предоставената справка: брой и размер на предприятията, стойност на продукцията, заети лица, приходи от дейността, средна брутна годишна заплата и разходи за придобиване на дълготрайни материални активи. За всеки показател са представени динамика, сравнителна таблица, фигура и аналитична интерпретация.

Данните за община Сливен обхващат цялата община и се използват като сравнителен контекст. Те не могат да бъдат отнесени единствено към четирите населени места от общината, включени в МИГ. Конфиденциалните стойности не са оценявани или замествани

2.1. Динамика и тенденции: Нефинансови предприятия на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“

2.1.1. Динамика на предприятията

В Нова Загора броят на отчетените нефинансови предприятия нараства от 1 187 през 2020 г. до 1 544 през 2024 г. След максимума през 2023 г. има леко намаление. Политическият извод е, че фокусът следва да се премести от създаване на повече субекти към устойчивост, производителност и растеж.

В община Сливен през наблюдавания период (2020 г.-2024 г.) броят на предприятията нараства от 5077 до 6772.

И в двете общини през разглеждания период се наблюдава значително увеличаване на броя на отчетените нефинансови предприятия. Динамиката обаче е различна.

Между 2022 и 2024 г. стойността на продукцията, приходите и заетостта намаляват. Това е основание за мерки за технологична модернизация, енергийна ефективност, автоматизация, продуктово обновяване и достъп до пазари.

Фигура 1. Динамика в броя на предприятия, регистрирани на територията на общините Нова Загора и Сливен (2020–2024 г.)

ПРЕДПРИЯТИЯ

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	1187	1158	1543	1560	1544	30.1%
Сливен	5077	5136	6562	6745	6772	33.4%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

И двете общини разширяват бизнес базата. Нова Загора преминава от спад през 2021 г. към силно увеличение през 2022 г. и последваща стабилизация. Сливен запазва положителна промяна и през 2024 г., но с по-слаб темп.

Наблюдаваната динамика в община Нова Загора налага извод, че подкрепата следва да акцентира върху устойчивостта и растежа на вече създадените предприятия. В Сливен продължаващото увеличение показва по-широка бизнес база, но забавящият се темп изисква наблюдение на качеството на растежа

2.1.2. Стойност на продукцията

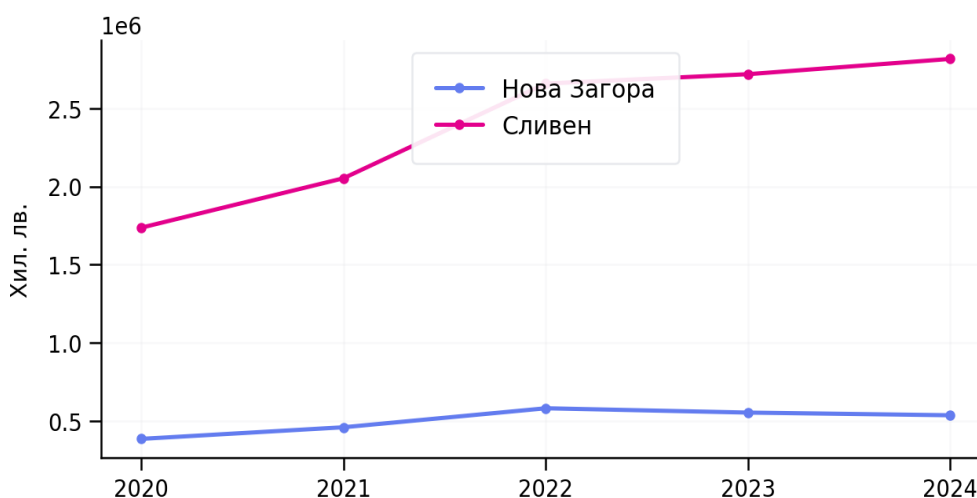
Анализът на данните показва, че в община Нова Загора стойността на продукцията нараства до максимум през 2022 г., след което намалява две последователни години. Понижението е приблизително 4,7% през 2023 г. и още 3,1% през 2024 г. Така стойността през 2024 г. остава с около 7,7% под равнището от 2022 г.

В община Сливен продукцията се увеличава през целия период. След силния ръст до 2022 г. темпът се забавя, но остава положителен и през 2023 и 2024 г.

Тази разлика е съществена. Разширяването на броя предприятия в община Нова Загора след 2021 г. не е последвано от устойчиво увеличение на общата продукция след 2022 г. Това може да отразява промяна в средния размер и секторната структура на предприятията или в резултатите на водещите сектори. Данните не позволяват една-единствена причинна интерпретация, но ясно показват необходимост от мерки за производителност.

Фигура 2. Стойност на продукцията, хил. лв., 2020–2024 г.

ПРОДУКЦИЯ

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	386328	460603	582011	554469	537319	39.1%

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Сливен	1736602	2052598	2657902	2717899	2815552	62.1%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

За община Нова Загора е необходим пакет за възстановяване на производствения растеж, насочен към водещите сектори и производителността.

2.1.3. Заетост

В община Нова Загора заетостта се увеличава умерено за целия период, но след максимума през 2022 г. намалява през 2023 и 2024 г. В община Сливен заетостта се увеличава през всяка година от периода.

Разликата между силното увеличение на броя предприятия и относително слабото увеличение на заетостта в Нова Загора потвърждава доминирането на много малки стопански субекти. Средният брой заети на предприятие намалява от около 4,3 през 2020 г. на около 3,4 през 2024 г. В Сливен показателят е приблизително 4,2 заети на предприятие през 2024 г.

Фигура 3. Заети лица, еквивалент на пълна заетост, 2020–2024 г.

ЗАЕТИ ЛИЦА

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	5104	5049	5389	5289	5243	2.7%
Сливен	26674	26839	28143	28476	28709	7.6%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

2.1.4. Приходи от дейността

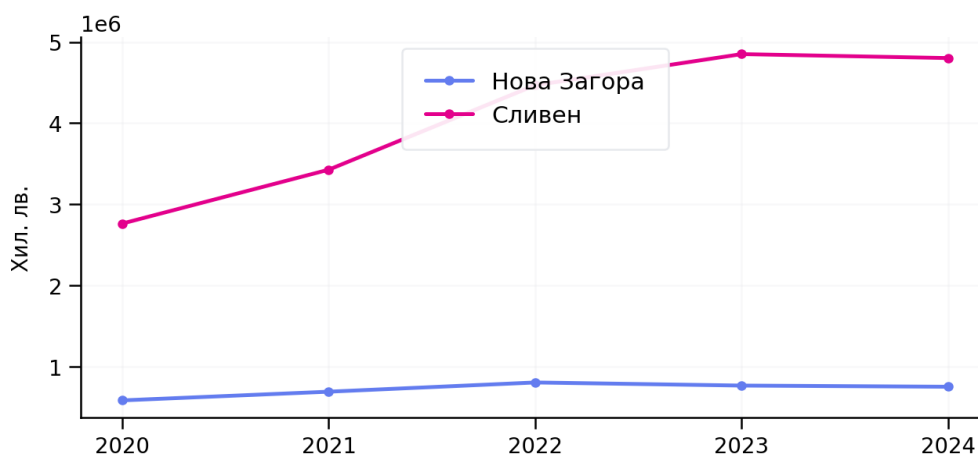
Анализът на данните показва, че приходите в община Нова Загора нарастват от 581,8 млн. лв. през 2020 г. до 802,5 млн. лв. през 2022 г., след което намаляват до 749,9 млн. лв. през 2024 г. Общият ръст за периода е 28,9%, но спрямо 2022 г. има понижение от

приблизително 6,6%. В община Сливен приходите нарастват от 2,762 млрд. лв. през 2020 г. до 4,850 млрд. лв. през 2023 г. През 2024 г. намаляват с около 1% до 4,802 млрд. лв., въпреки увеличението на продукцията и заетостта. Кумулативният ръст за периода е 73,9%.

Фигура 4. Приходи от дейността, хил. лв., 2020–2024 г.

ПРИХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	581773	689066	802542	764420	749947	28.9%
Сливен	2761875	3425806	4467467	4850362	4801586	73.9%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

През 2024 г. приходите на предприятие са приблизително:

- 485,7 хил. лв. в община Нова Загора;
- 709,1 хил. лв. в община Сливен.

Разликата показва по-голям среден икономически мащаб на предприятията в община Сливен.

2.1.5. Заплати

Средната брутна годишна заплата нараства устойчиво и в двете общини:

- За община Нова Загора от 11 886 лв. през 2020 г. на 19 454 лв. през 2024 г., или с 63,7%;
- За община Сливен от 12 609 лв. на 20 974 лв., или с 66,3%.

Община Сливен запазва по-високо средно ниво през всички години. През 2024 г. разликата е 1 520 лв. годишно. В община Нова Загора през 2024 г. по-високи заплати се отчитат в енергетиката, образованието, държавното управление, строителството и

здравеопазването. В Сливен високи стойности имат информационните дейности, образованието, енергетиката, държавното управление и здравеопазването.

Преработващата промишленост е почти изравнена: 19 046 лв. в община Нова Загора и 19 184 лв. в Сливен. По-значителни разлики в полза на община Сливен има при хотелиерството и ресторантьорството, недвижимите имоти, търговията и транспорта.

Фигура 5. Средна брутна годишна заплата, лв., 2020–2024 г.

СРЕДНА БРУТНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	11886	13419	14799	16794	19454	63.7%
Сливен	12609	14405	15575	18273	20974	66.3%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

2.1.6. Инвестиции в дълготрайни материални активи

Инвестициите в ДМА са над два пъти по-високи спрямо 2020 г. и в двете общини.

Разходите за ДМА в община Нова Загора нарастват от 33,3 млн. лв. през 2020 г. на 69,6 млн. лв. през 2024 г. Максималната стойност е 77,1 млн. лв. през 2023 г.

В община Сливен ДМА нарастват от 153,6 млн. лв. през 2020 г. до 363,6 млн. лв. през 2024 г., като през 2023 г. е отчетен пик от 606,5 млн. лв. През тази година групата държавно управление, образование, здравеопазване и социални дейности включва 196,7 млн. лв., което оказва съществено влияние върху общата стойност.

През 2024 г. в община Нова Загора земеделието формира 41,5% от ДМА, а промишлеността и водните дейности 31,8%. В община Сливен промишлеността и водните дейности формират 48,3%, търговията, транспортът и хотелиерството 15,3%, а земеделието 12,7%.

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Фигура 6. Разходи за ДМА, хил. лв., 2020–2024 г.

РАЗХОДИ ЗА ДМА

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	33288	50172	58910	77073	69645	109.2%
Сливен	153558	158890	307412	606523	363616	136.8%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

2.1.7. Производителност на труда и приходи на заето лице

Фигура 7. Стойност на продукцията на заето лице, 2020–2024 г.

ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ

През 2024 г. Нова Загора има по-висока продукция на зает, докато Сливен има по-високи приходи на зает. Това отразява различната секторна структура: по-силна производствена концентрация в Нова Загора и по-голямо значение на търговията и услугите в Сливен.

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Фигура 8. Приходи от дейността на заето лице, 2020–2024 г.

ПРИХОД ОТ ЗАЕТ

Година	Продукция/зает НЗ	Продукция/зает Сл	Приходи/зает НЗ	Приходи/зает Сл
2020	75,691	65,105	113,984	103,542
2021	91,227	76,478	136,476	127,643
2022	108,000	94,443	148,922	158,742
2023	104,834	95,445	144,530	170,332
2024	102,483	98,072	143,038	167,250

Източник: НСИ; собствени изчисления, лв.

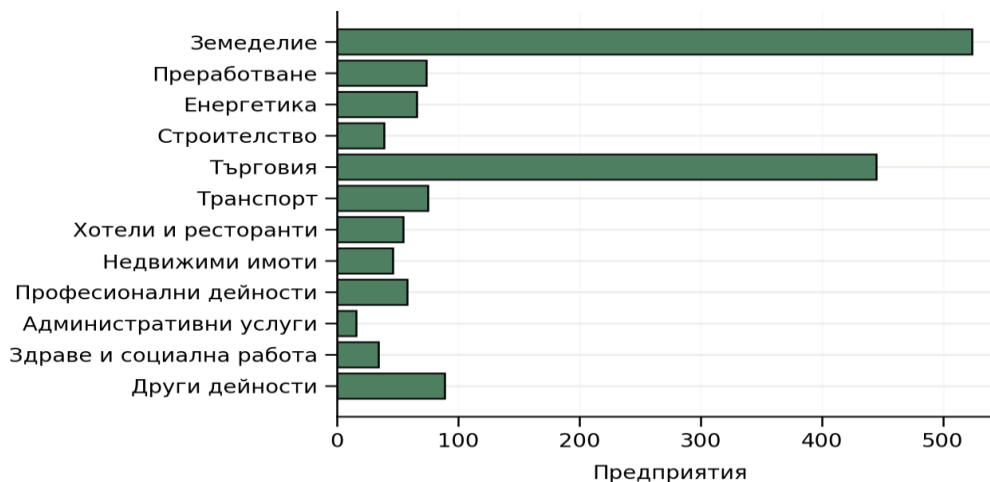
2.2. Анализ на секторната структура на местната икономика

2.2.1. Секторна структура на нефинансовите предприятия на територията на община Нова Загора

- **Предприятия по сектори**

Фигура 9. Предприятия по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора

ПРЕДПРИЯТИЯ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА НОВА ЗАГОРА

Икономическа дейност	Предприятия	Дял
Земеделие	524	33.9%
Преработване	74	4.8%
Енергетика	66	4.3%
Строителство	39	2.5%
Търговия	445	28.8%
Транспорт	75	4.9%
Хотели и ресторанти	55	3.6%
Недвижими имоти	46	3.0%
Професионални дейности	58	3.8%
Административни услуги	16	1.0%
Здраве и социална работа	34	2.2%
Други дейности	89	5.8%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Анализът на структурата на предприятията в община Нова Загора показва концентрация в земеделието и търговията. Заедно те формират над 60% от всички отчетени предприятия.

- Разпределение на продукцията по сектори**

Преработващата промишленост формира приблизително **46,0%** от стойността на продукцията, земеделието 25,7%, търговията 9,6%, транспортът 6,1%, а строителството 3,3%.

Това потвърждава водещата ос земеделие–преработване.

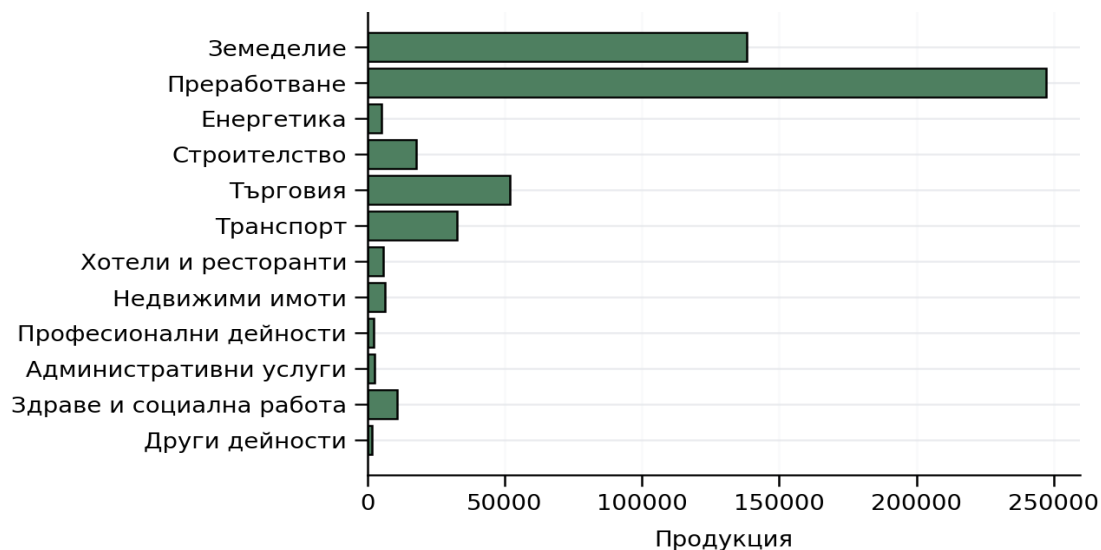

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Фигура 10. Продукция по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора

Икономическа дейност	Продукция	Дял
Земеделие	138 184	25.7%
Преработване	247 330	46.0%
Енергетика	5 150	1.0%
Строителство	17 858	3.3%
Търговия	51 811	9.6%
Транспорт	32 638	6.1%
Хотели и ресторанти	5 675	1.1%
Недвижими имоти	6 491	1.2%
Професионални дейности	2 160	0.4%
Административни услуги	2 460	0.5%
Здраве и социална работа	10 936	2.0%
Други дейности	1 766	0.3%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

• Разпределение по заетост

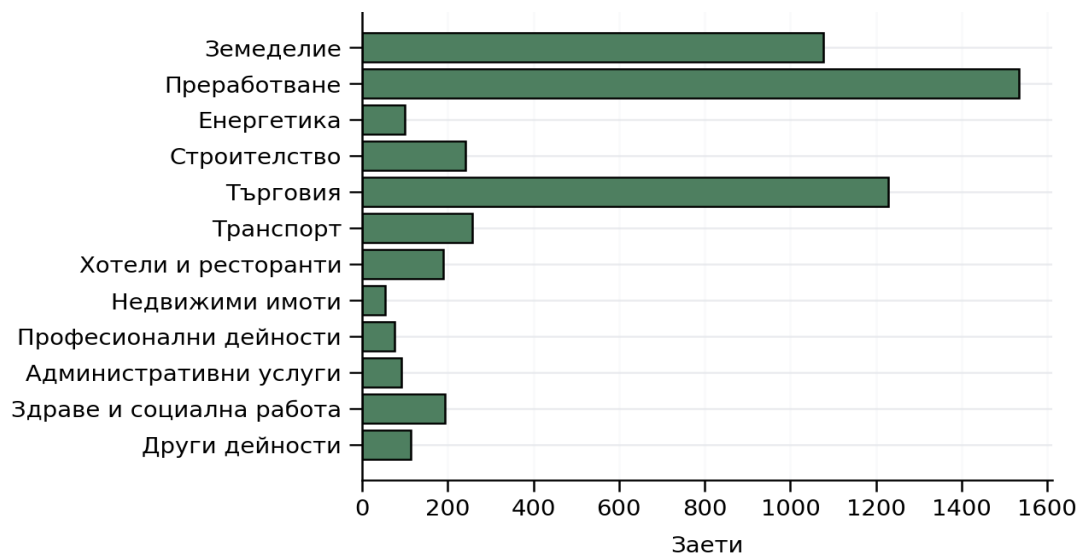
Преработващата промишленост, търговията и земеделието осигуряват основната част от заетостта. Тази концентрация прави пазара на труда чувствителен към развитието на трите сектора.

През 2024 г. преработващата промишленост осигурява 1 534 заети, или 29,3% от всички. Търговията осигурява 1 229 заети, или 23,4%, а земеделието 1 077 заети, или 20,5%.

Фигура 11. Заети по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора

ЗАЕТИ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА НОВА ЗАГОРА

Икономическа дейност	Заети	Дял
Земеделие	1 077	20.5%
Преработване	1 534	29.3%
Енергетика	100	1.9%
Строителство	241	4.6%
Търговия	1 229	23.4%
Транспорт	257	4.9%
Хотели и ресторанти	190	3.6%
Недвижими имоти	55	1.0%
Професионални дейности	76	1.4%
Административни услуги	91	1.7%
Здраве и социална работа	194	3.7%
Други дейности	114	2.2%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

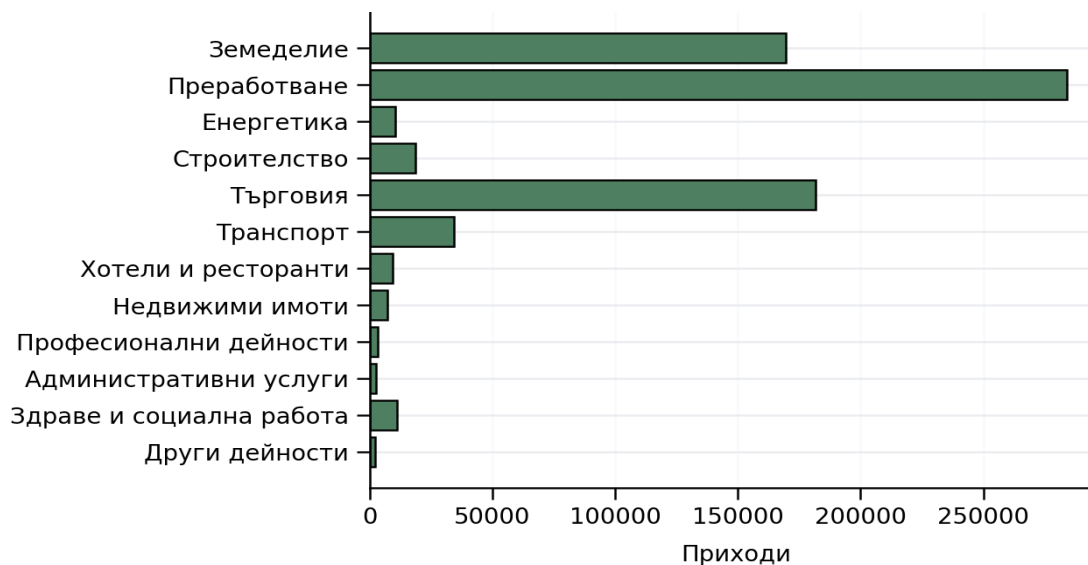
• Разпределение по приходи от икономически дейности

Преработването и търговията са водещи по приходи, следвани от земеделието.

Търговията има значително по-голям дял в приходите, отколкото в продукцията.

Фигура 12. Приходи по икономически дейности, 2024 г. – община Нова Загора
ПРИХОДИ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА НОВА ЗАГОРА

Икономическа дейност	Приходи	Дял
Земеделие	169 463	22.6%
Преработване	284 075	37.9%
Енергетика	10 312	1.4%
Строителство	18 761	2.5%
Търговия	181 599	24.2%
Транспорт	34 423	4.6%
Хотели и ресторанти	9 232	1.2%
Недвижими имоти	7 049	0.9%
Професионални дейности	3 273	0.4%
Административни услуги	2 611	0.3%
Здраве и социална работа	10 957	1.5%
Други дейности	2 044	0.3%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Структурен извод: Нова Загора има ясно изразена икономическа ос „земеделие - преработваща промишленост – търговия“. Земеделието и търговията доминират по брой предприятия, докато преработването концентрира продукцията и най-голям дял от заетостта.

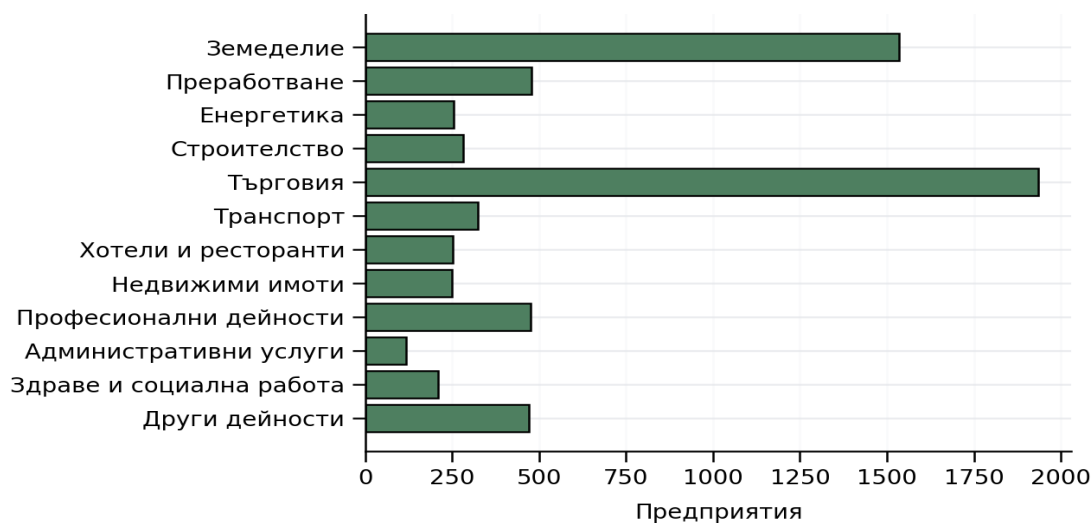
2.2.2. Секторна структура на нефинансовите предприятия на територията на община Сливен

• Разпределение на предприятията по сектори

Анализът на данните за община Сливен за 2024 г. показва, че по брой предприятия водеща е търговията с 1 934 предприятия, или 28,6%, следвана от земеделието с 1 536 предприятия, или 22,7%. Преработващата промишленост включва 478 предприятия, професионалните дейности 476, другите дейности 471, транспортът 324 и строителството 281 предприятия.

Фигура 13. Предприятия по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен

ПРЕДПРИЯТИЯ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА СЛИВЕН

Икономическа дейност	Предприятия	Дял
Земеделие	1 536	22.7%
Преработване	478	7.1%
Енергетика	255	3.8%
Строителство	281	4.1%
Търговия	1 934	28.6%
Транспорт	324	4.8%
Хотели и ресторанти	252	3.7%
Недвижими имоти	249	3.7%
Професионални дейности	476	7.0%
Административни услуги	116	1.7%
Здраве и социална работа	208	3.1%
Други дейности	471	7.0%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Търговията и земеделието доминират, но професионалните и другите услуги имат по-значимо присъствие спрямо Нова Загора.

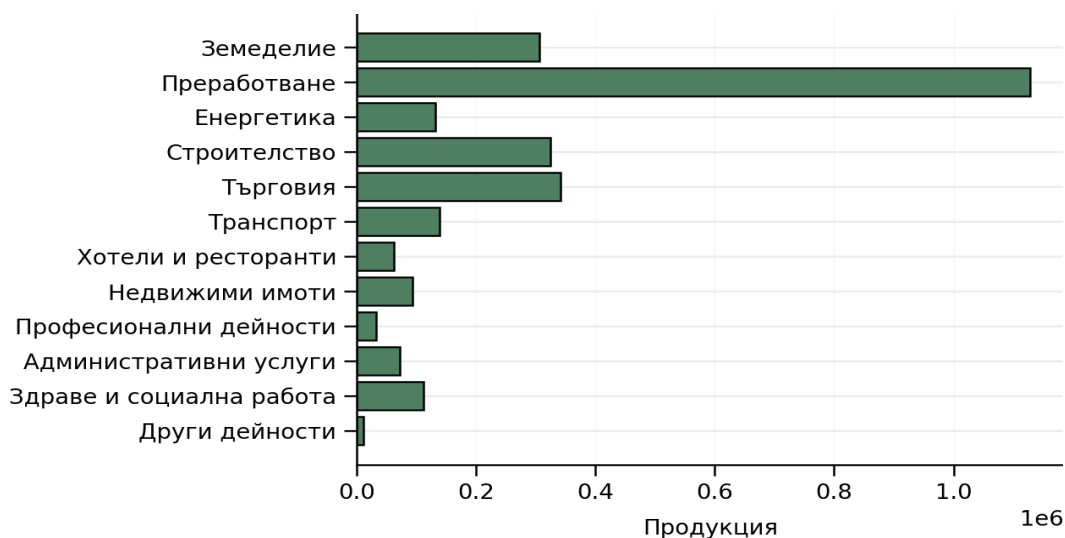
Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Преработващата промишленост формира приблизително **40,1%** от продукцията и 29,3% от заетостта. Строителството има 11,5% от продукцията, земеделието 10,9%, а търговията 12,1%.

Фигура 14. Продукция по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен
ПРОДУКЦИЯ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА СЛИВЕН

Икономическа дейност	Продукция	Дял
Земеделие	306 718	10.9%
Преработване	1 128 127	40.1%
Енергетика	132 520	4.7%
Строителство	324 188	11.5%
Търговия	341 541	12.1%
Транспорт	139 320	4.9%
Хотели и ресторанти	61 865	2.2%
Недвижими имоти	93 750	3.3%
Професионални дейности	33 191	1.2%
Административни услуги	72 436	2.6%
Здраве и социална работа	111 735	4.0%
Други дейности	10 956	0.4%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Въпреки доминиращия принос на преработващата промишленост, строителството, търговията, енергетиката и земеделието допринасят за по-диверсифицирана структура на продукцията.

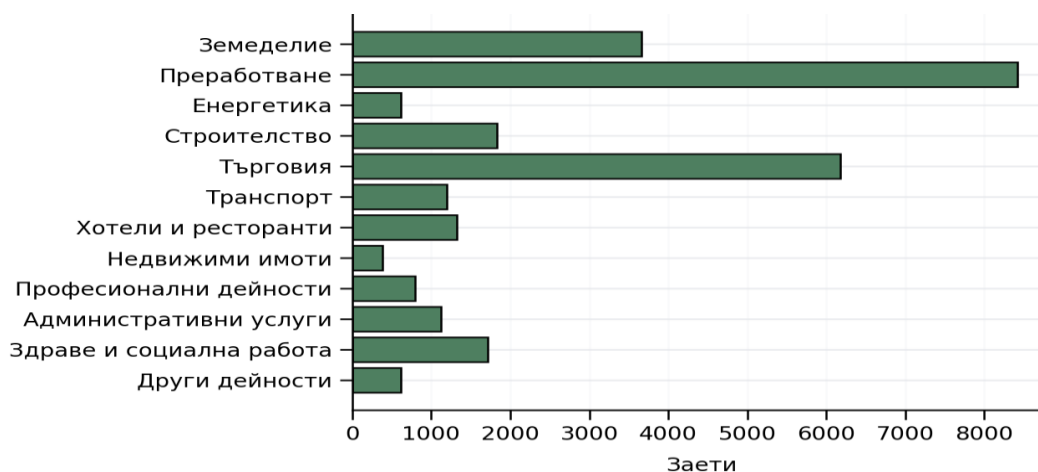
Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Фигура 15. Заети по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен

ЗАЕТИ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА СЛИВЕН

Икономическа дейност	Заети	Дял
Земеделие	3 665	12.8%
Преработване	8 420	29.3%
Енергетика	619	2.2%
Строителство	1 830	6.4%
Търговия	6 179	21.5%
Транспорт	1 200	4.2%
Хотели и ресторанти	1 324	4.6%
Недвижими имоти	381	1.3%
Професионални дейности	799	2.8%
Административни услуги	1 120	3.9%
Здраве и социална работа	1 715	6.0%
Други дейности	616	2.1%

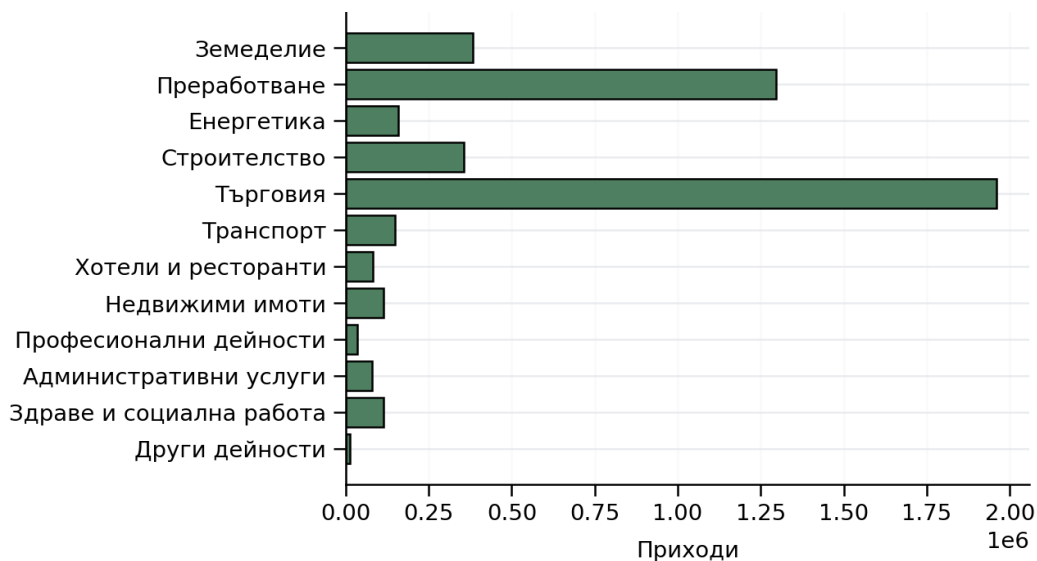
Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Преработването и търговията концентрират над половината от заетостта, но строителството, здравеопазването и услугите също имат съществен принос.

Фигура 16. Приходи по икономически дейности, 2024 г. – община Сливен

ПРИХОДИ ПО СЕКТОРИ – ОБЩИНА СЛИВЕН

Икономическа дейност	Приходи	Дял
Земеделие	383 343	8.0%
Преработване	1 296 882	27.0%
Енергетика	158 588	3.3%
Строителство	355 519	7.4%
Търговия	1 960 774	40.8%
Транспорт	147 538	3.1%
Хотели и ресторанти	82 309	1.7%
Недвижими имоти	113 871	2.4%
Професионални дейности	35 605	0.7%
Административни услуги	78 730	1.6%
Здраве и социална работа	112 996	2.4%
Други дейности	12 496	0.3%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления. Сектори с конфиденциални стойности не са включени изцяло.

Търговията формира около 40,8% от приходите, а преработването около 27,0%. Това отличава приходната структура от структурата на продукцията.

2.2.3. Сравнителен анализ

• Заплати по сектори

Средната брутна годишна заплата нараства:

- в Нова Загора от 11 886 лв. през 2020 г. на 19 454 лв. през 2024 г., или с 63,7%;
- в Сливен от 12 609 лв. на 20 974 лв., или с 66,3%.

Фигура 17. Средна брутна годишна заплата по сектори, 2024 г.

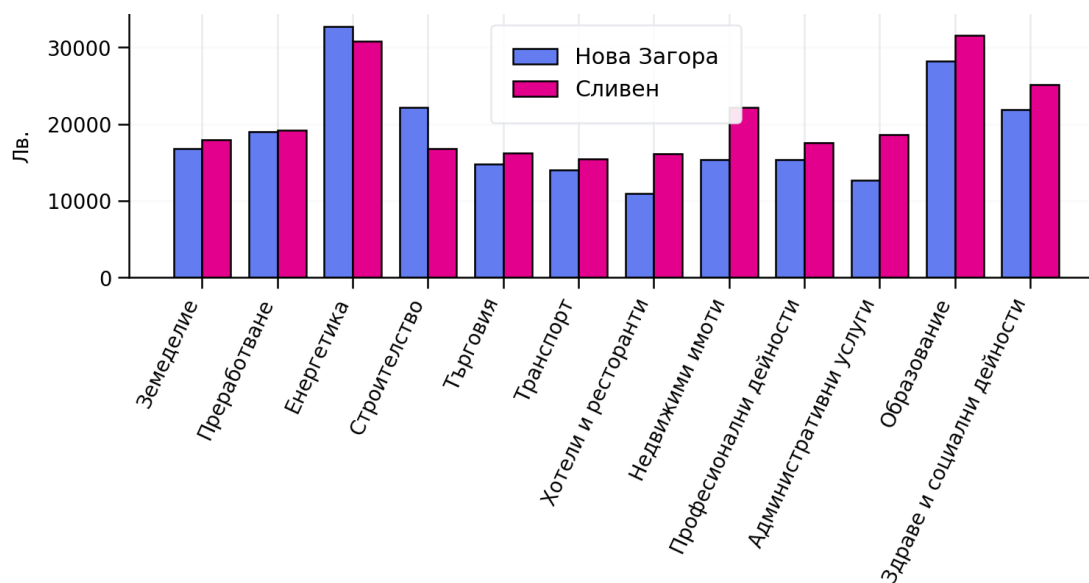

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

ЗАПЛАТИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ, 2024 Г.

Сектор	Нова Загора	Сливен	Разлика Сливен-НЗ
Земеделие	16 804	17 918	+1,114
Преработване	19 046	19 184	+138
Енергетика	32 741	30 840	-1,901
Строителство	22 153	16 776	-5,377
Търговия	14 801	16 236	+1,435
Транспорт	14 047	15 438	+1,391
Хотели и ресторанти	10 952	16 172	+5,220
Недвижими имоти	15 394	22 157	+6,763
Професионални дейности	15 331	17 566	+2,235
Административни услуги	12 701	18 603	+5,902
Образование	28 205	31 560	+3,355
Здраве и социални дейности	21 905	25 124	+3,219

Източник: НСИ, лева.

Сливен запазва по-високо средно ниво през всички години. През 2024 г. разликата е 1 520 лв. годишно.

В Нова Загора през 2024 г. по-високи заплати се отчитат в енергетиката, образованието, държавното управление, строителството и здравеопазването. В Сливен високи стойности имат информационните дейности, образованието, енергетиката, държавното управление и здравеопазването.

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

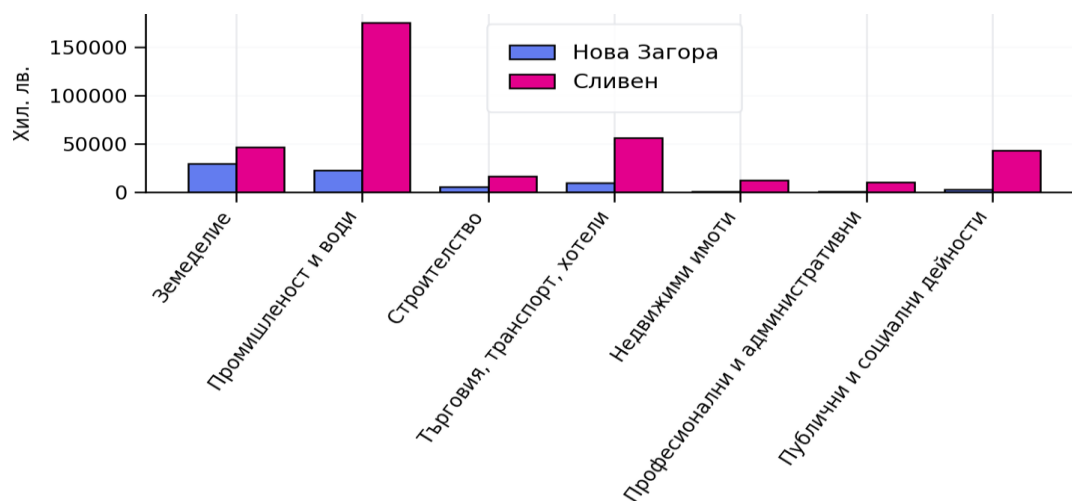
Преработващата промишленост е почти изравнена: 19 046 лв. в Нова Загора и 19 184 лв. в Сливен. По-значителни разлики в полза на Сливен има при хотелиерството и ресторантьорството, недвижимите имоти, търговията и транспорта.

Нова Загора има по-високи стойности в енергетиката и строителството. Сливен е с по-високи заплати в повечето услуги, търговията, транспорта, хотелиерството, образованието и здравеопазването. В преработването нивата са почти изравнени.

- **Инвестиции в ДМА по сектори**

Фигура 18. Разходи за ДМА по групи дейности, 2024 г.

ДМА ПО ГРУПИ ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ, 2024 Г.

Група	Нова Загора	Дял НЗ	Сливен	Дял Сл
Земеделие	28 881	41.5%	46 266	12.7%
Промисленост и води	22 135	31.8%	175 455	48.3%
Строителство	5 426	7.8%	16 411	4.5%
Търговия, транспорт, хотели	9 066	13.0%	55 603	15.3%
Недвижими имоти	663	1.0%	12 110	3.3%
Професионални и административни	517	0.7%	10 333	2.8%
Публични и социални дейности	2 295	3.3%	43 098	11.9%

Източник: НСИ; дяловете са собствени изчисления.

В Нова Загора земеделието и промишлеността формират 73,3% от ДМА. В Сливен промишлеността е водеща с 48,3%, а структурата е по-разнообразна.

Основни изводи

- Бизнес базата се разширява, но в Нова Загора растежът на броя предприятия след 2021 г. не е последван от устойчиво нарастване на продукцията, приходите и заетостта след 2022 г.
- Преработващата промишленост е водеща по продукция и заетост, а земеделието и търговията формират широката база от предприятия. Това потвърждава потенциала на оста „земеделие – преработване – търговия“.
- Инвестиционната активност нараства, но сама по себе си не доказва подобрене на производителността. Необходимо е системно проследяване на резултатите от инвестициите.

Препоръки

- Подкрепата да се насочи към производителност, технологично обновяване, автоматизация, енергийна и ресурсна ефективност, продуктови иновации и пазарен достъп.
- Да се въведат критерии за добавена стойност: очакван ръст на продукцията или приходите на зает, нови пазари, местни доставки, устойчиви работни места и измерими икономии на ресурси.
- Да се насърчават партньорски инвестиции между производители, преработватели, логистични оператори и търговци.

3. МАЛЪК И ФАМИЛЕН БИЗНЕС И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Малките и средните предприятия са основен двигател на местната икономика. Анализът показва, че и в двете общини – Сливен и Нова Загора - над 94% от предприятията попадат в категорията микропредприятия с до 9 заети лица. Това означава, че икономиката на района е силно зависима от семейния бизнес, самонаетите лица и микропредприятията.

По данни на НСИ в област Сливен броят на активните фамилни предприятия през 2024 г. е 2160; броят на заетите лица тях е 6304, а броят на наетите лица в съвкупността активни фамилни предприятия е 4176.

По данни на НСИ, през 2024 г в община Нова Загора 1 466 от общо 1 544 предприятия са микропредприятия, което представлява 94,9%. В община Сливен микропредприятията са

6 401 от общо 6 772, или 94,5%. Малките предприятия с 10–49 заети в община Сливен са 311, или приблизително 4,6% от всички предприятия. За община Нова Загора данните за малките предприятия през 2024 г. са конфиденциални.

Тази структура осигурява гъвкавост и семейна заетост, но е свързана с ограничен капитал и административен капацитет.

	Община Нова Загора		Община Сливен	
Показател	Брой	Дял	Брой	Дял
Всички предприятия	1544	100%	6772	100%
Микропредприятия	1466	94,9%	6401	94,5%
Други	78	5,1%	371	5,5%

Източник: НСИ, 2024 г.; собствени изчисления.

Фигура 19. Динамика на броя на микропредприятията с до 9 заети лица, 2020–2024 г.

МИКРОПРЕДПРИЯТИЯ

Община	2020	2021	2022	2023	2024	2020–2024
Нова Загора	1095	1066	1455	1480	1466	33.9%
Сливен	4715	4779	6202	6379	6401	35.8%

Източник: НСИ; измененията са собствени изчисления.

Доминирането на микропредприятията е обща характеристика на двете общини, което е основание да се очаква:

- широка база от семейни и самостоятелни стопански инициативи;
- сравнително висока гъвкавост;
- ограничен собствен капитал;
- малък административен и експертен капацитет;

- по-висока чувствителност към промени в търсенето, цените и разходите;
- затруднения при осигуряването на съфинансиране и квалифицирани специалисти.

Тази структура изисква опростени административни процедури, достъпни инвестиционни инструменти и външна експертна помощ. Политиките за подкрепа не следва да бъдат организирани само по секторен принцип. Необходимо е да се разграничават предприятията според етапа им на развитие: стартиращи, предприятия в първите три години, утвърдени микропредприятия, растящи малки предприятия и фамилни предприятия в процес на приемственост.

Основните ограничения са достъпът до финансиране, технологии, кадри, пазари, експертни услуги и енергийна ефективност. Подкрепата трябва да комбинира инвестиция, консултация и последващо наблюдение.

САМОСТОЯТЕЛНА ЗАЕТОСТ: Малък брой безработни започват дейност по Търговския закон или собствен бизнес с подкрепа по ЗНЗ. Необходима е по-широка местна програма за бизнес идеи, пазарен тест и наставничество.

Основни изводи

- Доминирането на микропредприятията създава гъвкавост и широка предприемаческа база, но е свързано с ограничен капитал, управленски капацитет и възможности за съфинансиране.
- Самостоятелната заетост, подкрепена чрез активни мерки, остава ограничена; липсва цялостна местна пътека от бизнес идея до устойчиво предприятие.

Препоръки

- Да се въведат различни пакети за стартиращи, млади предприятия, растящи микропредприятия и фамилен бизнес в процес на приемственост.
- Инвестиционната помощ да се комбинира с диагностика, бизнес планиране, наставничество, маркетинг, цифровизация и последващо проследяване.
- Да се създаде местна програма „От идея до устойчив бизнес“ с пазарен тест, малко начално финансиране и менторска подкрепа.

4. ПАЗАР НА ТРУДА И ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ

Пазарът на труда на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“ през периода 2020–2025 г. се характеризира с устойчиво подобряване на основните показатели на заетостта и безработицата, което е в синхрон с възстановяването на икономическата активност след пандемичната криза и постепенното разширяване на търсенето на работна сила в повечето икономически сектори. Данните на Агенцията по заетостта показват ясно намаляване на регистрираната безработица както в община Нова Загора, така и в община Сливен.

4.1. Динамика на безработицата

В община Нова Загора средномесечният брой регистрирани безработни лица намалява от 929 души през 2020 г. до 473 души през 2025 г., което представлява спад от близо 49%. Паралелно с това равнището на безработица се понижава от 9,2% на 4,69%, което свидетелства за значително подобрене на местния трудов пазар.

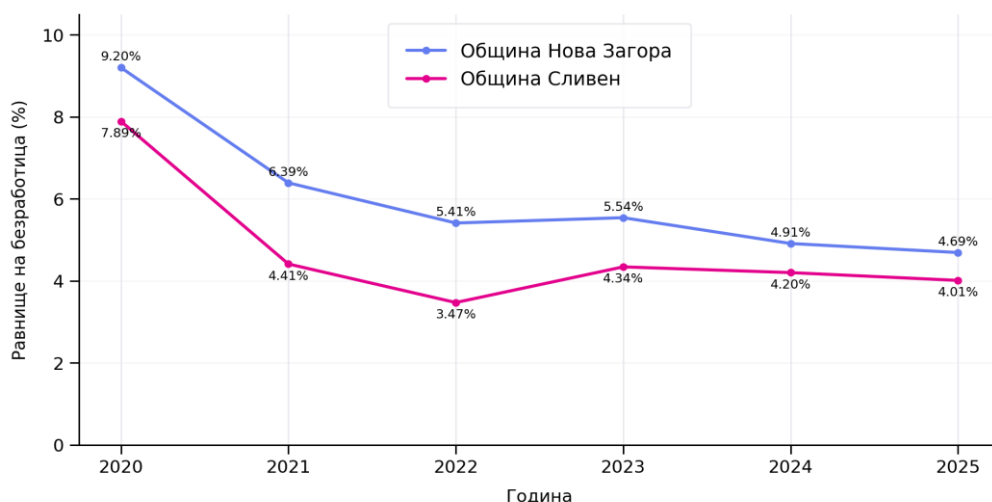
Подобна тенденция се наблюдава и в община Сливен, където броят на регистрираните безработни лица намалява от 4 165 души през 2020 г. до 1 694 души през 2025 г., а равнището на безработица се свива от 7,89% до 4,01%.

Съпоставката между двете общини показва, че въпреки по-високото изходно равнище на безработица в Нова Загора, през разглеждания период се реализира значително съкращаване на разликата спрямо Сливен. Това е индикация за подобряваща се икономическа среда и по-добро усвояване на наличния трудов ресурс в селските райони на територията.

Фигура 20. Динамика на равнището на регистрирана безработица, 2020–2025 г.

Фигура 1. Динамика на равнището на регистрирана безработица, 2020–2025 г.

Забележка: Нова Загора – средномесечни данни; Сливен – данни към 31 декември.

Източник: Агенция по заетостта, ДБТ Нова Загора и ДБТ Сливен, административни данни за 2020–2025 г.

4.2. Възрастова структура на безработните

Данните показват отчетлива тенденция към намаляване на младежката безработица. В община Сливен броят на безработните до 29 години намалява от 607 лица през 2020 г. до 131 лица през 2025 г.

В община Нова Загора групата на младите хора до 29 години също бележи съществен спад. Общият брой на регистрираните безработни на възраст до 29 години намалява от 135 лица през 2020 г. до 62 лица през 2025 г. .

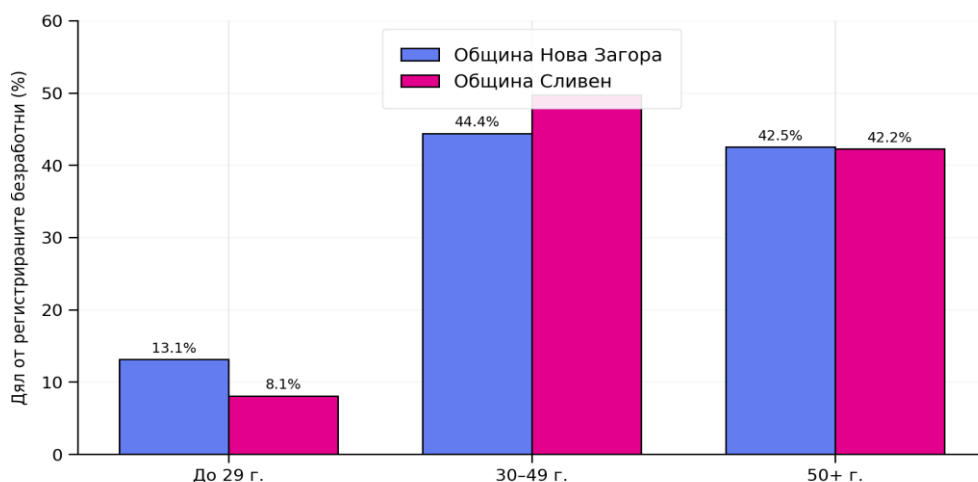
Независимо от положителната тенденция, структурата на безработицата показва стабилно присъствие на лица над 50-годишна възраст. В Нова Загора през 2025 г. близо 43% от всички безработни са на възраст над 50 години, като най-многочислена остава групата над 55 години. В Сливен през същата година лицата над 50 години също представляват значителен дял от общия брой регистрирани безработни

Тази възрастова структура очертава един от основните проблеми на местния трудов пазар – затруднената трудова реализация на по-възрастните работници и необходимостта от мерки за повишаване на квалификацията и адаптиране към новите изисквания на работодателите.

Фигура 21. Възрастова структура на регистрираните безработни през 2025 г.

Фигура 2. Възрастова структура на регистрираните безработни през 2025 г.

Забележка: Нова Загора – средномесечни данни; Сливен – данни към 31 декември.

Източник: Агенция по заетостта, ДБТ Нова Загора и ДБТ Сливен, административни данни за 2020–2025 г.

4.3. Образователна структура и качество на работната сила

Образователната структура на безработните лица в община Сливен показва ясно изразена зависимост между образователното равнище и риска от безработица. Най-многобройни са лицата със средно образование, следвани от лицата с основно и по-ниско образование. Безработните с висше образование представляват ограничена част от общия брой регистрирани лица.

Тази структура потвърждава необходимостта от инвестиции в професионално образование, преквалификация и развитие на практически умения, особено в сектори с потенциал за растеж като преработваща промишленост, логистика, дигитални услуги, селско стопанство с висока добавена стойност и зелена икономика.

4.4. Продължителност на безработицата

В структурата на регистрираната безработица преобладават лицата с продължителност на регистрацията до една година. В Нова Загора през 2025 г. те представляват около 93% от всички безработни лица. Броят на дългосрочно безработните лица (над една година) е сравнително ограничен и намалява съществено спрямо 2020 г.

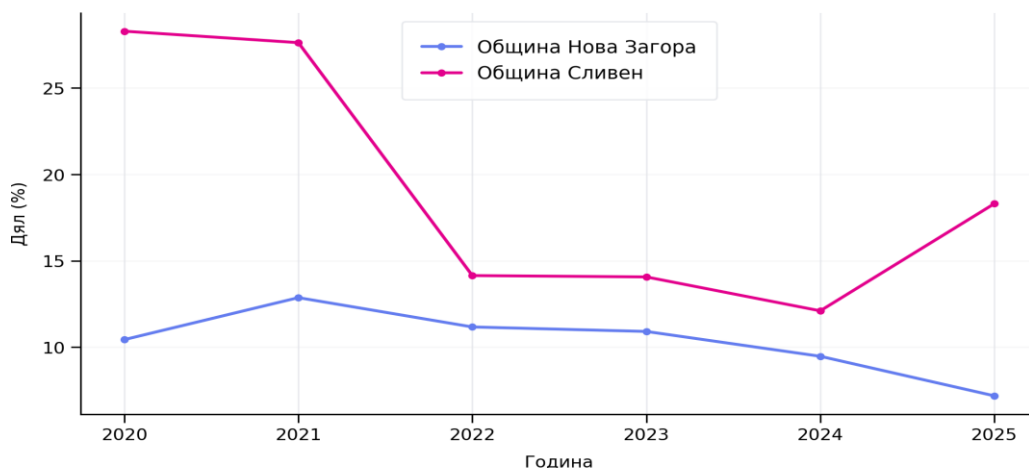
В община Сливен също се наблюдава значително намаляване на лицата с регистрация над 12 месеца, което е индикатор за подобрена способност на пазара на труда да абсорбира безработните лица. Въпреки това през 2025 г. все още са регистрирани над 300 продължително безработни лица.

Дългосрочната безработица остава предизвикателство, особено сред хората с ниска квалификация, ограничени цифрови умения и представители на уязвими социални групи.

Фигура 22. Дял на регистрираните безработни над 12 месеца, 2020–2025 г.

Фигура 3. Дял на регистрираните безработни над 12 месеца, 2020–2025 г.

Забележка: Нова Загора – средномесечни данни; Сливен – данни към 31 декември.

Източник: Агенция по заетостта, ДБТ Нова Загора и ДБТ Сливен, административни данни за 2020–2025 г.

4.5. Търсене на работна сила и свободни работни места

Показателите за свободните работни места свидетелстват за устойчиво търсене на работна сила през целия анализиран период.

В община Нова Загора броят на заявените свободни работни места варира между 672 и 771 годишно, като през 2025 г. са заявени 672 позиции.

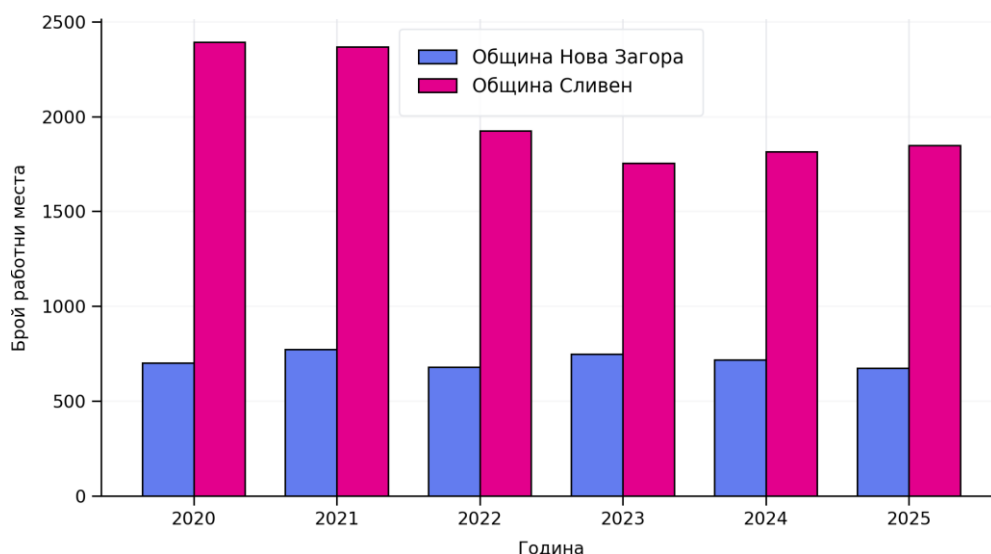
В община Сливен заявените свободни работни места остават значително повече – между 1 848 и 3 155 годишно, като през 2025 г. достигат 2 178 позиции.

Тези стойности показват наличие на устойчиво търсене на труд, но същевременно предполагат съществуването на структурни несъответствия между предлаганите работни места и наличната квалификация на безработните лица. Все по-често работодателите срещат затруднения при намирането на работна сила със специфични професионални умения, особено в техническите професии, производството и услугите.

Фигура 23. Заявени свободни работни места на първичния пазар на труда, 2020–2025 г.

Фигура 4. Заявени свободни работни места на първичния пазар на труда

Източник: Агенция по заетостта, ДБТ Нова Загора и ДБТ Сливен, административни данни за 2020–2025 г.

4.6. Активни политики по заетостта и предприемачеството

През разглеждания период на територията на община Нова Загора активно се прилагат мерки и програми за заетост по Закона за насърчаване на заетостта, както и проекти, финансирани по програмите за развитие на човешките ресурси. През 2025 г. 149 безработни лица са включени в проекти по ПРЧР, което е най-високата стойност за периода

Налице са и макар ограничени, положителни резултати в насърчаването на предприемачеството. В периода 2020–2025 г. между 2 и 5 безработни лица годишно са стартирали собствена стопанска дейност по реда на Търговския закон.

Въпреки скромните стойности, тези данни показват наличие на предприемаческа активност, която може да бъде стимулирана допълнително чрез местни финансови инструменти, бизнес инкубатори, консултантски услуги и обучения за стартиране на собствен бизнес.

Основни изводи

- Пазарът на труда в територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“ демонстрира устойчива позитивна динамика и значително намаляване на безработицата през периода 2020–2025 г.

- Налице е трайно намаляване на младежката безработица, което създава благоприятни предпоставки за задържане на млади хора в региона.
- Безработицата сред лицата над 50 години остава съществено предизвикателство и изисква целенасочени политики за обучение и адаптация
- Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна сила и разминаване между търсените от работодателите умения и наличния трудов ресурс.
- Търсенето на работна сила остава стабилно, което показва потенциал за създаване на нова заетост и привличане на инвестиции.
- Развитието на предприемачеството е все още ограничено и следва да бъде сред приоритетните направления в бъдещите стратегии за местно развитие.

Препоръки

- Да се създаде постоянен местен съвет с участие на работодатели, училища, ДБТ, общини и обучителни организации.
- Да се провежда ежегодно проучване на търсените професии и умения и да се организират кратки обучения по заявка на работодатели, стажове и наставничество.
- Да се разработят целеви инструменти за лица над 50 години, младежи и продължително безработни, включително цифрови умения и транспортна мобилност.

5. НАГЛАСИ И ПОТРЕБНОСТИ

За целите на анализа се използват данните от проведените проучвания сред местната общност при разработването на СВОМР. Тези проучвания показват наличие на интерес към предприемачество и развитие на нови икономически дейности, но идентифицират редица бариери за реалното стартиране на бизнес.

Най-често посочваните затруднения са:

- липса на достъп до финансиране;
- недостатъчна информираност за възможностите за подпомагане;
- липса на практически знания за управление на бизнес;
- административни пречки;
- ограничен пазар.

Най-перспективни според местната общност се възприемат:

- селско стопанство;
- преработка на храни;
- услуги;
- туризъм;
- малки производствени дейности.

Проучването показва необходимост от допълнителни обучения, консултации и практически инструменти за подкрепа на предприемачите.

Анкетата към СВОМР показва предпочитания към интегриран туризъм, услуги, ВЕИ за собствено потребление, модернизация на земеделието и преработката. Данните са индикативни и подкрепят портфейл от взаимно допълващи се интервенции.

Подкрепата трябва да включва предварително консултиране, предвидим календар, малки и достъпни процедури, помощ при подготовка и последващо наставничество.

НЕСЕЛСКОСТОПАНСКИ ДЕЙНОСТИ: Най-често са посочвани интегриран туризъм, услуги и ВЕИ за собствено потребление. Подкрепата за туризъм трябва да насърчава общи продукти и маршрути, а не изолирани обекти.

Направление	Посочвания
Интегриран туризъм	49
Услуги	46
ВЕИ за собствено потребление	41
Неземеделско производство	27
Занаяти	24

Източник: Анкета към СВОМР.

ПРЕРАБОТКА И МОДЕРНИЗАЦИЯ: Модернизирането на мощности е водещо предпочитание. Подкрепа има и за нови технологии, екологични решения, биохрана и енергийна ефективност.

ДИЗАЙН НА ПОДКРЕПАТА: Нужни са предвидим календар, предварителни консултации, достъпни процедури, подготвителна помощ, ясни критерии и последващо наставничество.

Основни изводи

- Налице е интерес към предприемачество, но преходът от намерение към реален бизнес се възпрепятства от финансиране, знания, административни затруднения и ограничен пазар.
- Предпочитанията към туризъм, услуги, ВЕИ, модернизация и преработка очертават потенциал, но не заместват необходимостта от пазарна и финансова оценка на конкретните идеи.

Препоръки

- Да се въведе предварително консултиране и оценка на бизнес идеите по критерии за търсене, конкурентно предимство, управленски капацитет, финансов реализъм и устойчивост.
- Да се публикува предвидим календар на процедурите и да се осигури подготвителна помощ за кандидати с ограничен административен капацитет.
- Туристическите инициативи да се подкрепят при участие в общ продукт, маршрут, календар или цифров канал за продажби.

6. ЕВРОПЕЙСКО ФИНАНСИРАНЕ

Използване на европейските средства като фактор за икономическа трансформация

Европейското финансиране е един от най-значимите външни ресурси за развитие на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“. Неговото въздействие надхвърля традиционното разбиране за финансиране на отделни проекти и постепенно се превръща във фактор за структурна трансформация на местната икономика. Реалният ефект от европейските средства не се изчерпва със стойността на реализираните инвестиции, а се проявява чрез подобряване на производителността, модернизация на предприятията, създаване на условия за предприемачество, развитие на човешкия капитал, подобряване на инфраструктурата и повишаване привлекателността на територията за инвестиции и живот.

Данните за проектите, реализирани в двете общини, показват ясно изразено въздействие както върху стопанския сектор, така и върху публичната среда и социалната инфраструктура.

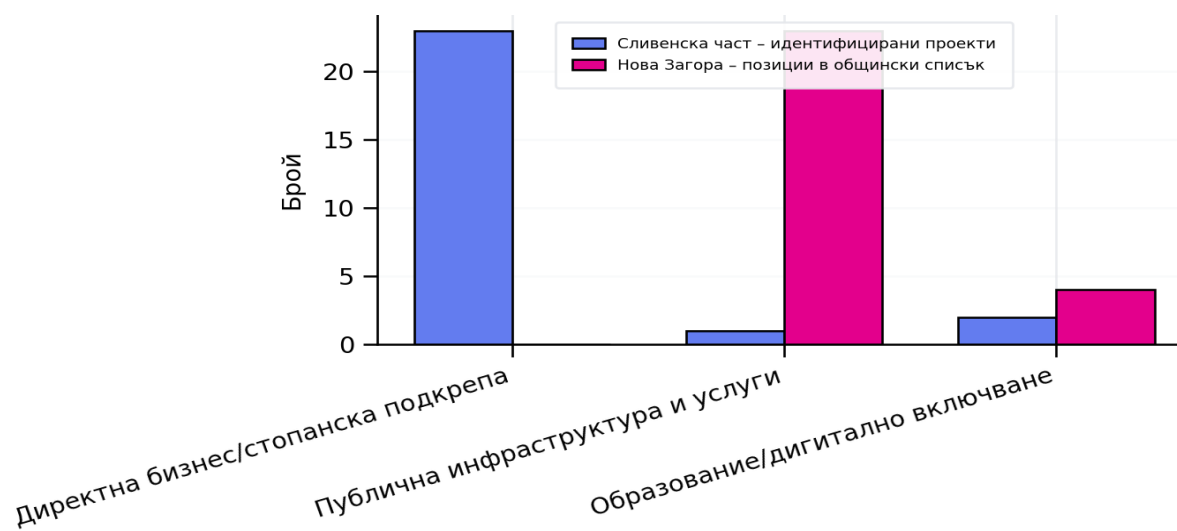
Европейското финансиране е важно за модернизацията на предприятията, инфраструктурата и уменията. Европейското финансиране въздейства върху територията по няколко канала:

- директни инвестиции в земеделски стопанства и предприятия;
- технологична и екологична модернизация;
- кризисна подкрепа за предприятия;
- изграждане на бизнес, туристическа и транспортна инфраструктура;
- енергийна ефективност;
- образование, здравеопазване и социални услуги;
- административен капацитет и подготовка на интегрирани проекти.

Наличните официални данни позволяват сравнително надеждно да се измерят броят на проектите, финансовият ресурс, тематичната насоченост и създадените активи. Те обаче не позволяват пълна количествена оценка на работните места, оборота, производителността и оцеляването на подкрепените предприятия.

Фигура 24. Брой проекти/позиции по видове въздействие.

КАНАЛИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Канал	Населени места от община Сливен	Община Нова Загора
Директна стопанска подкрепа	Земеделски инвестиции, модернизация и COVID подкрепа	СВОМР и Фонд за справедлив преход са посочени като основни канали

Канал	Населени места от община Сливен	Община Нова Загора
Инфраструктура	Здравна служба и уличен участък в Кермен	Индустриална, търговска, туристическа, жилищна и публична инфраструктура
Човешки капитал и цифрово включване	STEM среда и дигитални клубове	Образование, социални и здравни услуги
Енергийна/зелена трансформация	Технологична и екологична модернизация	Енергийна ефективност, ВЕИ и справедлив преход

Източник: Официални писма на общините; аналитична систематизация.

• Земеделие и агрохранителна верига

Земеделието е структуроопределящ сектор за територията на МИГ“Нова Загора – Сливен“. Значителна част от идентифицираните проекти са насочени към подкрепа на млади земеделски стопани, развитие на малки стопанства и инвестиции за модернизация на земеделското производство. Това позволява обновяване на производствената база, подобряване на технологичното оборудване и повишаване на конкурентоспособността на местните стопанства.

Въпреки че прекият ефект върху производителността трудно може да бъде количествено измерен с наличната информация, може да се приеме, че европейското финансиране допринася за:

- технологично обновяване;
- увеличаване на устойчивостта към пазарни и климатични рискове;
- създаване на предпоставки за местна преработка;
- по-голяма интеграция между производство, съхранение, преработка и маркетинг.

Особено важно е, че европейските средства създават предпоставки за развитие на агрохранителни вериги с по-висока добавена стойност, при които суровината остава на територията за преработка и реализация, вместо да се изнася като непреработен продукт.

Европейските средства изпълняват ролята на катализатор за преход от суровинно производство към интегрирани агрохранителни вериги с по-висока конкурентоспособност и по-висок доход за местните производители.

• Микропредприятия и предприемачество

Микропредприятията формират приблизително 95% от всички предприятия както в община Нова Загора, така и в община Сливен. В подобна икономическа структура достъпът до външен ресурс е ключов фактор за растеж и модернизация. Европейските

програми осигуряват възможност за инвестиции, които при нормални пазарни условия често биха били недостъпни за микро- и малките предприятия.

Подкрепата за предприемачеството оказва влияние чрез:

- стартиране на нови стопански дейности;
- модернизация на съществуващи предприятия;
- диверсификация на производството;
- по-лесен достъп до технологии;
- управление на риска при икономически сътресения.

Подкрепата по време на пандемията от COVID-19 е пример за пряко въздействие върху устойчивостта на предприятията и запазването на икономическата активност.

Ролята на европейските средства при микропредприятията е не само инвестиционна, но и стабилизираща. Те намаляват риска, създават възможности за растеж и повишават способността на местния бизнес да се адаптира към промени в икономическата среда.

- **Индустриална и бизнес инфраструктура**

Един от най-съществените трансформационни ефекти на европейското финансиране е свързан с подобряването на инфраструктурната готовност на територията.

В това отношение особено значение имат:

- развитието на индустриални терени;
- изграждането на довеждаща инфраструктура;
- логистичните решения;
- създаването на условия за инвестиции;
- съвременните публични пространства с бизнес функция.

Проектите за индустриална инфраструктура не създават автоматично работни места, но намаляват входните бариери пред бъдещите инвеститори и значително увеличават инвестиционната привлекателност на територията.

Инфраструктурните инвестиции трябва да се разглеждат като стратегически капитал за бъдещ икономически растеж, а не като еднократен публичен разход.

- **Цифровизация**

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

Цифровата трансформация постепенно се превръща в ключов елемент на конкурентоспособността.

Проектите по НПВУ, свързани с цифрово образование, дигитални клубове и модернизация на предприятията, създават условия за:

- развитие на цифрови компетентности;
- подобряване на производствените процеси;
- дигитализация на услугите;
- развитие на електронна търговия;
- по-добър достъп до пазари и клиенти.

Особено важно е въздействието върху младите хора и малките населени места, където цифровите технологии могат да компенсират част от ограниченията, свързани с географската периферност.

Цифровизацията е сред направленията с най-висок потенциал за дългосрочна икономическа трансформация и създаване на нови форми на предприемачество.

- **Зелена трансформация**

Преходът към нисковъглеродна икономика е сред основните приоритети на Европейския съюз и има пряко отражение върху местното развитие.

Сред проектите и механизмите с най-голямо значение са:

- енергийна ефективност на жилищни и публични сгради;
- ВЕИ за собствено потребление;
- технологична модернизация;
- ресурсна ефективност;
- инициативи по Фонда за справедлив преход.

Очакваните ефекти включват:

- намаляване на производствените разходи;
- намаляване на енергийната зависимост;
- повишаване устойчивостта на предприятията;
- подобряване качеството на жизнената среда.

Зелената трансформация постепенно се превръща от екологичен в икономически инструмент, който може да подобри дългосрочната конкурентоспособност на местните предприятия.

- **Образование и човешки капитал**

Дългосрочната конкурентоспособност на територията е пряко свързана с качеството на човешкия капитал.

Инвестициите в STEM среда, образователна инфраструктура, цифрови умения, обучение и квалификация, създават предпоставки за по-добро съответствие между пазара на труда и потребностите на бизнеса.

Тези ефекти обикновено се проявяват с известно закъснение, но са сред най-значимите за дългосрочното развитие.

Инвестициите в човешки капитал имат най-висока стратегическа възвръщаемост, защото влияят едновременно върху заетостта, производителността и предприемачеството.

- **Здравни и социални услуги**

Проектите в здравния и социалния сектор не се възприемат традиционно като икономически инвестиции, но имат значително косвено въздействие.

Подобряването на достъпа до здравни услуги и социална подкрепа:

- повишава качеството на живот;
- подпомага задържането на населението;
- намалява социалната уязвимост;
- подобрява условията за трудова активност.

Особено важно е това за малките населени места, където наличието на базови услуги често е определящ фактор за демографската устойчивост.

Инвестициите в здравни и социални услуги са ключов инструмент за запазване на човешкия потенциал на територията.

- **Териториално сближаване на населените места**

Един от най-важните ефекти на европейското финансиране е намаляването на териториалните различия.

Много от реализираните проекти са насочени към по-малки населени места, периферни райони, населени места с ограничен достъп до услуги, както и за създаване на локални икономически възможности

Същевременно анализът показва, че проектната активност остава неравномерно разпределена и част от населените места продължават да са слабо представени.

Следващият етап на политиката трябва да бъде насочен към по-балансирано териториално покритие и активиране на населени места с ограничено участие в проектните схеми.

На базата на проучената информация може да се направи извод, че европейските средства се превръщат в ключов фактор за икономическата трансформация на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“. Тяхното въздействие се проявява не само чрез преки инвестиции в предприятия и земеделски стопанства, но и чрез подобряване на инфраструктурата, развитието на човешкия капитал, цифровизацията, зелената трансформация и качеството на услугите. Най-значимият им принос е създаването на предпоставки за преход от фрагментирана локална икономика към по-интегрирана, иновативна и устойчива териториална система за развитие.

- **Подходът WOMP и изпълнението на стратегията на МИГ „Нова Загора – Сливен“** представляват едно от най-важните средства за подкрепа на местното развитие.

Одобрената стратегия на МИГ „Нова Загора – Сливен“ за периода 2023–2027 г. разполага с бюджет от 5 867 400 лв. и е насочена към икономическо развитие, диверсификация на икономиката, въвеждане на иновации, повишаване качеството на живот и развитие на общността. Европейското финансиране създава възможности за:

- инвестиции в земеделски стопанства;
- развитие на неселскостопански дейности;
- модернизация на предприятия;
- развитие на местна инфраструктура;
- обучение и изграждане на капацитет;
- подкрепа за стартиращи предприемачи.

Основни изводи

- Европейското финансиране подпомага предприятия, инфраструктура, умения и услуги, но наличните данни не позволяват пълна оценка на ефекта върху производителността, заетостта и устойчивостта.
- Най-висок трансформационен потенциал имат съчетаните инвестиции в агрохранителни вериги, цифровизация, енергийна ефективност, човешки капитал и достъп до услуги.

Препоръки

- Финансирането да се управлява като портфейл от взаимно свързани интервенции, а не като сбор от отделни проекти.
- За всеки проект да се определят базови стойности и измерими резултати, включително приходи или продукция на зает, работни места, енергийни спестявания, местни доставки и пазарен достъп.
- Да се проследяват резултатите след 12, 24 и 36 месеца и да се публикува годишен отчет за териториалното разпределение и ефекта.

7. ИНВЕСТИЦИОНЕН ПОТЕНЦИАЛ

Потенциалът е структуриран в три оси: производствена, зелена и териториална. Производствената ос свързва земеделие, преработване и логистика. Зелената включва енергийна ефективност, ВЕИ и биоикономика. Териториалната ос включва туризъм, услуги, културно наследство и местна идентичност.

Приоритет имат инвестиции, които съчетават местна суровина, преработка, ефективност, логистика и пазар.

Ос	Съдържание
Производствена	Земеделие, преработка, логистика
Зелена	Енергия, вода, отпадъци
Териториална	Услуги, туризъм, идентичност

Източник: Предложена рамка на анализа.

АГРОПРЕРАБОТКА: Инвестиционният потенциал по тази ос включва възможности за съхранение, охлаждане, сортиране, пакетиране, преработка, и директни продажби. Общите активи изискват ясен управленски модел.

Територията притежава значителен земеделски потенциал и традиции в растениевъдството и животновъдството. Налице са възможности за:

- модернизация на стопанствата;
- производство на продукти с висока добавена стойност;
- развитие на биоземеделие;
- преработка на местна продукция.

ЛОГИСТИКА И ПРОИЗВОДСТВО: Необходима е карта на терени и сгради с информация за собственост, предназначение, път, електричество, вода, интернет, ограничения и административен контакт.

ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦИЯ: Подходящи инвестиции са енергийни обследвания, ефективно оборудване, ВЕИ за собствено потребление, водна ефективност и оползотворяване на остатъчни потоци.

Регионът разполага с благоприятни природни условия за развитие на слънчева и вятърна енергия. Това създава предпоставки за привличане на инвестиции в зелени технологии и енергийна независимост на бизнеса.

ТУРИЗЪМ И УСЛУГИ: Туризмът трябва да комбинира природни, културни, земеделски и гастрономически ресурси. Общ маршрут, календар и цифров канал могат да обединят повече населени места.

Този потенциал все още е недостатъчно използван и изисква целенасочени инвестиции в инфраструктура, туристически продукти и маркетинг.

Основни изводи

- Инвестиционният потенциал е реален, но зависи от готовността на терени, инфраструктура, административни процедури, човешки ресурси и достъп до пазари.
- Производствената, зелената и териториалната ос са взаимно допълващи се и следва да бъдат превърнати в конкретно инвестиционно портфолио.

Препоръки

- Да се създаде публична карта на терени и активи с информация за собственост, предназначение, инфраструктура, ограничения и административен контакт.

- Да се въведе единна контактна точка за инвеститори и стандартизиран информационен пакет за територията.
- Да се приоритизират проекти, които комбинират местни ресурси, добавена стойност, енергийна ефективност, устойчиви работни места и териториален ефект.

8. БИЗНЕС ДЕМОГРАФИЯ

Нови бизнеси и затворени фирми

Проведените анализи на официалните данни на НСИ показват тенденция към намаляване на броя на предприятията през изследвания период, което е индикатор за определени затруднения в предприемаческата среда.

Сред основните фактори за това могат да бъдат посочени:

- демографският спад;
- недостигът на работна сила;
- ограничените местни пазари;
- високите начални инвестиции;
- административните изисквания към бизнеса.

В същото време се наблюдава съществен потенциал за създаване на нови предприятия в областта на:

- агробизнеса;
- преработката на земеделска продукция;
- туризма;
- възобновяемите енергийни източници;
- услугите за населението;
- дигиталните услуги.

На областно ниво са отчетени 6 813 активни предприятия през 2023 г., както и 732 родени и 572 умрели предприятия по предварителни данни за 2022 г. Данните не позволяват пряко разпределение за територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“, но показват положителна регионална динамика.

Необходима е местна система за ежегодно наблюдение на нови, прекратили и оцелели предприятия след 1, 3 и 5 години. Без нея мерките за предприемачество не могат да бъдат прецизно насочени.

Показател	Стойност
Активни предприятия 2023	6813
Родени предприятия 2022	732
Умрели предприятия 2022	572

Източник: НСИ, област Сливен.

Основни изводи

- Областните данни показват положителна бизнес демография, но не позволяват директна оценка на раждаемостта, смъртността и преживяемостта на предприятията в територията на МИГ.
- Липсата на местна система за проследяване ограничава възможността мерките да се насочват към най-рисковите етапи от развитието на предприятията.

Препоръки

- Да се създаде регистър на новите, прекратените и подкрепените предприятия по населени места и сектори.
- Да се проследява преживяемостта след 1, 3 и 5 години и да се анализират причините за прекратяване или застой.
- Подкрепата да се диференцира между стартиране, ранно оцеляване, растеж и приемственост.

9. ВЪНШЕН БИЗНЕС КОНТЕКСТ

За да се анализират коректно икономическата активност и възможностите за развитие на територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“, и да се изведат адекватни изводи и препоръки, е необходимо да се оцени и външната бизнес среда.

Наблюдението на национално ниво на бизнес тенденциите в промишлеността, строителството, търговията на дребно и услугите, провеждано от НСИ показва, че националният бизнес климат е колеблив през 2024–2026 г.

Фигура 25. Национален бизнес климат, януари 2024 – август 2026 г.

Последните данни публикувани през август 2026 г. на страницата на НСИ показват, че икономическите субекти продължават да определят като водещи ограничения несигурната икономическа среда, недостигът на квалифицирана работна сила и недостатъчното търсене. Това обосновава необходимостта от политики за технологична модернизация, повишаване на производителността, разширяване на пазарния достъп, развитие на уменията и по-ефективно насочване на публичните и европейските инвестиции към укрепване на конкурентоспособността на българската промишленост.

Делът на несигурната икономическа среда намалява от 56,9% през януари 2025 г. до 43,3% през август 2026 г., но остава основен фактор затрудняващ дейността и развитието на икономическите обекти.

Недостигът на труд също отслабва като ограничение, от 36,7% през май и юни 2025 г. до 29,0% през август 2026 г. Слабостите в икономическото законодателство достигат 19,5% през декември 2025 г., след което намаляват до 14,1% през август 2026 г.

Делът на предприятията, които не посочват затруднения, се увеличава от 11,1% през януари 2025 г. до 15,9% през август 2026 г.,

В допълнение, анализът на регионалния профил на област Сливен сочи, че инвестиционната активност в област Сливен е изключително слаба и областта се нарежда на предпоследно място в тази категория (само преди област Видин). Броят на нефинансовите предприятия е 55 на хиляда души от населението през 2022 г. и се запазва сравнително нисък – средно за страната показателят е 70 предприятия на хиляда души. Размерът на вътрешните и външните инвестиции също остава нисък, макар че отбелязва ръст. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи нарастват до 2,3 хил. лв. на човек (при 4,3 хил. лв. на човек в страната). Преките чуждестранни инвестиции са 783 евро на човек и остават значително по-ниски от средните (4544 евро на човек). Произведената продукция в областта е 94,4 хил. лв. на нает (при 122,4 хил. лв. в страната). Сливен е и областта с най-ниска степен на усвояване на европейски средства.

Основни изводи

- Външната среда остава колеблива, а недостигът на квалифициран труд, несигурността и ограничената инвестиционна активност засилват необходимостта от повишаване на производителността и устойчивостта.
- Регионалните сравнения са полезен контекст, но не следва автоматично да се пренасят към конкретните населени места от МИГ.

Препоръки

- Да се прилага сценарно планиране при подготовката на мерки: базов, неблагоприятен и ускорен сценарий за търсене, разходи, кадри и инвестиции.

- Да се предпочитат инвестиции, които намаляват енергийната, ресурсната и пазарната уязвимост и разширяват каналите за продажби.
- Външните индикатори да се наблюдават ежегодно и да се използват при актуализация на приоритетите и бюджетите.

10. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът обобщава вътрешните характеристики на територията и външните фактори, които могат да подпомогнат или ограничат икономическото развитие. Той се основава на установените в анализа тенденции, като отчита различния профил на община Нова Загора и сравнителния контекст на община Сливен. Данните за община Сливен не се отнасят автоматично към четирите населени места, включени в МИГ.

СИЛНИ СТРАНИ

- Благоприятно транспортно положение и достъп до автомагистрала „Тракия“, железопътни връзки и основни национални транспортни направления.
- Значима роля на земеделието в местната икономическа структура и наличие на предприятия и производители в растениевъдството, животновъдството и свързаните дейности.
- Развита преработваща промишленост с водещ принос към продукцията и заетостта, особено в Нова Загора.
- Широка предприемаческа база, формирана преимуществено от микропредприятия, земеделски производители и други малки стопански субекти.
- Наличие на инвестиции в ДМА и натрупан опит при изпълнение на проекти с европейско финансиране.
- Потенциал за свързване на земеделие, преработване, търговия и логистика в местни вериги на стойността.
- Активно местно партньорство и наличие на одобрена СВОМР.

СЛАБИ СТРАНИ

- Неблагоприятни демографски тенденции, застаряване и миграция на млади хора, които ограничават предлагането на труд и местното потребление.

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

- Много висок дял на микропредприятията, част от които могат да срещат ограничения по отношение на собствен капитал, административен капацитет и възможности за съфинансиране.
- Спад на продукцията, приходите и заетостта в Нова Загора след 2022 г., който очертава риск за устойчивостта на икономическия растеж и необходимост от повишаване на производителността.
- Недостиг на технически и професионално подготвени кадри и несъответствие между квалификацията и потребностите на работодателите.
- Ограничена икономическа диверсификация в Нова Загора и в част от по-малките населени места, съчетана със зависимост от ограничен брой водещи дейности.
- По-ограничен достъп до специализирани бизнес, цифрови, здравни и социални услуги в част от по-малките населени места.
- Неравномерна проектна активност и наличие на населени места с ограничено участие в подкрепата.
- Непълни и несъпоставими данни за резултатите от финансирането.

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Достъп до технологии и програми за автоматизация, цифровизация, въвеждане на стандарти, проследяемост, енергийна и ресурсна ефективност.
- Нарастващо търсене на местни, преработени и проследими агрохранителни продукти и възможности за по-тясно свързване на производители, преработватели и търговци.
- Използване на европейското и националното финансиране за съчетани инвестиции в предприятия, инфраструктура, човешки капитал и зелена трансформация.
- Подготовка и популяризиране на индустриални терени, логистични решения и довеждаща инфраструктура.
- Развитие на ВЕИ за собствено потребление, енергийна и водна ефективност и оползотворяване на остатъчни потоци.
- Разширяване на пазарния достъп чрез електронна търговия, цифрови канали и съвместно представяне на местни продукти.

- Потенциал за допълващи туристически и местни продукти, основани на природни, културни, земеделски и гастрономически ресурси, при наличие на допълнителна пазарна и ресурсна обосновка.
- Партньорства между работодатели, училища, бюра по труда и обучителни организации.
- Потенциал за социално предприемачество и местни услуги в отговор на демографските и социалните потребности, при допълнително проучване на търсенето и капацитета за предоставянето им.

ЗАПЛАХИ

- Продължаващ демографски спад, задълбочаване на недостига на работна сила и загуба на предприемачески капацитет.
- Конкуренция от по-големи икономически центрове за инвестиции, квалифицирани кадри и млади хора.
- Несигурна икономическа среда, колебания в търсенето и нарастване на разходите за енергия, материали, труд и финансиране.
- Климатични рискове и уязвимост на земеделието, водните ресурси и свързаните преработващи дейности.
- Забавяне на инвестиционни намерения поради неподготвени терени, инфраструктурни ограничения или административни процедури.
- Концентрация на публичния ресурс при ограничен кръг подготвени кандидати.
- Фрагментирани проекти без пазарна реализация и измерим дългосрочен териториален ефект.
- Риск от недостатъчна приемственост при част от семейните и малките предприятия, включително при оттегляне на собствениците.

Взаимодействие между SWOT факторите и произтичащи направления за действие

Комбинация	Насока, произтичаща от анализа
SO: използване на силните страни за реализиране на възможностите	Благоприятното транспортно положение, земеделската база и преработващите дейности създават предпоставки за местни вериги на стойността, производствени и логистични инвестиции и разширяване на пазарния достъп.
WO: използване на възможностите за преодоляване на слабостите	Достъпът до финансиране, технологии, обучения и партньорски модели може да подпомогне

Комбинация	Насока, произтичаща от анализа
	преодоляването на ограниченията в капитала и капацитета на част от микропредприятията.
ST: използване на силните страни за ограничаване на заплахите	Съществуващата производствена и аграрна база може да бъде използвана за повишаване на устойчивостта спрямо недостига на труд, колебанията на разходите, климатичните рискове и регионалната конкуренция.
WT: намаляване на слабостите и предотвратяване на рисковете	Съчетаването на демографски спад, недостиг на кадри, ограничен капитал и неравномерна проектна активност налага териториално насочена подкрепа, по-добър достъп до услуги и системно наблюдение на резултатите.

Обобщено, SWOT анализът показва необходимост не само от увеличаване на броя на подкрепените инициативи, а и от по-добра свързаност между инвестициите, уменията, пазарите, инфраструктурата и местните партньорства. Данните насочват към необходимост наличните ресурси и широката предприемаческа база да бъдат използвани за повишаване на производителността, добавената стойност и устойчивостта, при по-балансирано участие на населените места.

Основни изводи

- SWOT анализът е логически свързан с доказаните в анализа тенденции и ясно показва, че основният въпрос не е броят на проектите, а свързаността между инвестиции, умения, пазари и инфраструктура.
- Комбинацията от демографски натиск, недостиг на кадри и ограничен капацитет на микропредприятията изисква териториално и организационно диференцирана подкрепа.

Препоръки

- SWOT факторите да се превърнат в критерии за подбор и индикатори: партньорства, добавена стойност, устойчиви работни места, ресурсна ефективност и принос към слабо представени населени места.
- SWOT анализът да се актуализира ежегодно чрез икономическата обсерватория и да се използва при управленски преглед на портфейла от мерки.

11. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Синтез на основните изводи

- **Разширена, но силно фрагментирана бизнес база**

Броят на предприятията нараства съществено спрямо 2020 г., но приблизително 95% от тях са микропредприятия. Това разширява предприемаческата база, без автоматично да гарантира по-висока производителност, устойчивост или заетост. Политиката следва да премине от общо насърчаване на броя субекти към диференцирана подкрепа според етапа на развитие: идея, стартиране, оцеляване, растеж и приемственост.

- **Различни икономически профили в рамките на общата територия**

Нова Загора има ясно изразен производствено-аграрен профил, в който земеделието, преработването и търговията формират основната местна верига на стойността. Данните за община Сливен показват по-диверсифицирана структура и по-голяма роля на търговията, строителството и услугите. Поради това общата рамка на интервенциите трябва да се прилага с различни секторни приоритети и критерии за териториален ефект.

- **Ключовият проблем е качеството на растежа.**

В Нова Загора увеличението на броя предприятия не е последвано от устойчив растеж на продукцията, приходите и заетостта след 2022 г. Това насочва към необходимост от технологично обновяване, автоматизация, продуктови иновации, енергийна ефективност и по-добър достъп до пазари. Приоритет трябва да получават инвестиции, които доказват производителност и добавена стойност, а не само придобиване на активи.

- **Агрохранителната верига е водещият трансформационен потенциал.**

Територията разполага с предпоставки да задържа по-голяма част от стойността чрез свързване на първично производство, съхранение, охлаждане, сортиране, преработка, сертификация, логистика и директни продажби. Подкрепата за единични стопанства следва да се допълни с партньорски проекти и общи активи с ясен модел за управление.

- **Пазарът на труда преминава от недостиг на работни места към недостиг на подходящи кадри.**

Намаляващата регистрирана безработица и наличието на свободни работни места показват структурно несъответствие между търсените и предлаганите умения. Необходим е постоянен механизъм образование–бизнес, основан на ежегодно проучване сред работодателите, кратки обучения по заявка, стажове, наставничество, дуално обучение и транспортна мобилност.

- **Инвестиционният потенциал зависи от проектната и инфраструктурната готовност.**

Транспортното положение и наличните производствени и земеделски ресурси са предимство, но реалното привличане на инвестиции изисква подготвени терени, ясна информация за собственост, предназначение и техническа обезпеченост, единна контактна точка и последваща грижа за инвеститорите.

- **Европейското финансиране трябва да се управлява като портфейл.**

Наличните данни доказват ресурсния и продуктивния ефект на проектите, но не позволяват пълна оценка на резултатите за оборота, производителността, работните места и устойчивостта. Следващият етап трябва да свърже инвестициите в предприятия, инфраструктура, умения, дигитализация и зелена трансформация в логически последователни пакети с общи индикатори.

- **Териториалното покритие е неравномерно.**

Концентрацията на проектна активност в отделни населени места налага целенасочено активиране на териториите с ограничено участие. Подготвителната помощ, изнесените консултации и критерии за принос към по-малки населени места могат да намалят риска ресурсът да се концентрира само при най-подготвените кандидати.

- **Зелената и цифровата трансформация са хоризонтални условия за конкурентоспособност.**

Енергийната ефективност, ВЕИ за собствено потребление, ресурсната ефективност, проследяемостта, електронната търговия и цифровото управление следва да бъдат включени като хоризонтални елементи в секторните мерки, а не да се разглеждат като изолирани теми.

- **Недостатъчната резултатна информация ограничава управлението.**

Необходима е местна икономическа обсерватория, която да събира съпоставими данни по общини и населени места, да проследява подкрепените предприятия след 12, 24 и 36 месеца и да публикува годишно табло за икономическата динамика и ефекта от финансирането.

ПРИОРИТЕТИ И НАСОКИ НА ИНТЕРВЕНЦИЯ

Усилията трябва да бъдат насочени към повишаване на производителността, устойчивостта и териториалната свързаност на местната икономика чрез развитие на микропредприятията, местните вериги на стойността, човешкия капитал и инвестиционната готовност.

Ефективното прилагане следва да се основава на пет принципа: диференциране според етапа на развитие; допълняемост между инвестиции и експертна подкрепа; измерим териториален ефект; партньорство между публичен, стопански и образователен сектор; и последващо проследяване на резултатите.

Приоритетни действия

Приоритет	Препоръчително действие	Водещи участници	Очакван резултат
1. Конкурентно микропредприятие	Малки инвестиционни пакети за оборудване, автоматизация, цифровизация, стандарти и енергийна ефективност, съчетани с консултации.	МИГ, общини, бизнес	По-висока производителност и устойчивост на подкрепените предприятия.
2. От идея до устойчив бизнес	Предакселерация, пазарен тест, бизнес планиране, начално финансиране и наставничество през първите години.	МИГ, обучителни организации, ментори	Повече жизнеспособни стартиращи предприятия и по-висока преживяемост.
3. Местни вериги на стойността	Партньорски проекти за съхранение, преработка, логистика, общ маркетинг, договорни отношения и директни продажби.	Производители, преработватели, търговци	По-голям дял от добавената стойност остава на територията.
4. Умения за местната икономика	Годишно проучване на потребностите, кратки обучения по заявка, стажове, дуално обучение, наставничество и транспортна мобилност.	Работодатели, училища, ДБТ, общини	По-добро съответствие между умения и работни места.
5. Инвестиционна територия	Карта на терени и активи, единна контактна точка, стандартизиран пакет информация и последваща грижа за инвеститорите.	Общини, МИГ, областни структури	Повече качествени инвестиционни запитвания и по-кратък подготвителен процес.
6. Зелена и цифрова трансформация	Енергийни обследвания, ВЕИ за собствено потребление, ресурсна ефективност, цифрови процеси, електронна търговия и проследяемост.	Бизнес, МИГ, технически експерти	По-ниски разходи, по-добър пазарен достъп и по-висока устойчивост.

Приоритет	Препоръчително действие	Водещи участници	Очакван резултат
7. Териториално активиране	Изнесени приемни, подготвителна помощ и целево насърчаване на кандидати от слабо представени населени места.	МИГ, кметства, читалища, общини	По-балансирано проектно и икономическо покритие.
8. Фамилен и социален бизнес	Консултиране за приемственост, управление и прехвърляне; подкрепа за услуги, мобилност и социално включване.	МИГ, бизнес организации, доставчици на услуги	Запазване на жизнеспособни предприятия и разширяване на местните услуги.
9. Икономическа обсерватория	Единни регистри, базови стойности, годишно табло и проследяване на подкрепените проекти след 12, 24 и 36 месеца.	МИГ, общини, НСИ/ДБТ като източници	Управление, основано на данни, и доказуем ефект на мерките.

Диференциране по териториален профил

За община Нова Загора приоритет следва да бъдат възстановяването на производствения растеж, модернизацията на преработването, интеграцията със земеделската база, развитието на логистика и услуги извън общинския център. За населените места от община Сливен, включени в МИГ, акцентът следва да бъде върху активиране на проектния потенциал, достъп до услуги, малки стопански инициативи и свързване с по-диверсифицираната икономика на общината. Данните за община Сливен като цяло трябва да се използват единствено като сравнителен контекст, а не като пряка характеристика на четирите населени места.

Времева рамка

Период	Ключови действия
До 12 месеца	Учредяване на съвет за умения; карта на инвестиционните активи; календар на процедурите; методика и базови стойности за наблюдение; изнесени консултации.
1–3 години	Прилагане на мерките за микропредприятия, стартиращ бизнес, местни вериги, зелена и цифрова трансформация; ежегодни обучения и предприемачески академии.
Над 3 години	Развитие на индустриална и довеждаща инфраструктура; устойчиви партньорства и общи активи; оценка на въздействието и актуализация на приоритетите.

Предложения за проследяване на индикатори за резултат

Област	Основни индикатори	Периодичност
Предприятия	Подкрепени предприятия; нови предприятия; преживяемост след 1 и 3 години; предприятия с ръст на оборота или заетостта.	Годишно

Област	Основни индикатори	Периодичност
Производителност	Продукция и приходи на зает; инвестиции в ДМА; въведени технологии и стандарти.	Годишно
Местни вериги	Партньорски проекти; сключени договори; общи активи; дял на местните доставки; общи продажби.	Шестмесечно/годишно
Умения	Обучени лица; завършени стажове; заети след обучение; задържане на работа след 6 и 12 месеца.	Тримесечно/годишно
Зелена трансформация	Спестена енергия; инсталирани мощности за собствено потребление; намалени разходи; оползотворени отпадъчни потоци.	Годишно
Инвестиции	Подготвени терени; запитвания; посетени инвеститори; реализирани инвестиции; създадени работни места.	Шестмесечно
Териториално покритие	Проекти и ресурс по населени места; нови кандидати; дял на подкрепата извън основните центрове.	Годишно

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ПРЕПОРЪКА

МИГ „Нова Загора – Сливен“ има потенциал да изпълнява ролята на местен координатор на икономическата трансформация, а не само на администратор на отделни процедури. Най-висок ефект може да бъде постигнат, когато инвестиционната подкрепа се обвърже с умения, пазарен достъп, партньорства, зелена и цифрова модернизация и системно наблюдение. Така европейското и националното финансиране ще се превърнат от сбор от проекти в последователен механизъм за повишаване на производителността, задържане на човешкия капитал и балансирано развитие на всички населени места в територията.

ОБООБЩЕНА РАМКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Критичният преглед показва, че предложените действия следва да бъдат подредени не само тематично, но и като управленска последователност: подготовка на данни и капацитет; активиране на кандидати; инвестиционна и експертна подкрепа; партньорства и пазарна реализация; последващо измерване на резултатите. Така се ограничава рискът от финансиране на изолирани активи без устойчив икономически ефект.

Непосредствени управленски приоритети

- утвърждаване на базови стойности за ключовите икономически, трудови и териториални показатели;
- създаване на икономическа обсерватория и единен регистър на подкрепените инициативи;
- годишно проучване на потребностите от умения и създаване на местен съвет за умения;
- карта на инвестиционните терени, инфраструктурата и икономическите активи;
- предвидим календар, изнесени консултации и подготвителна помощ за слабо представени населени места;

- въвеждане на критерии за производителност, добавена стойност, пазарен достъп, зелена и цифрова трансформация.

Условия за ефективност

Препоръките ще имат измерим ефект, ако се прилагат при ясно разпределение на отговорностите между МИГ, общините, бизнеса, образователните институции и службите по заетостта; ако всяка мярка има базова стойност, цел, срок и източник на данни; и ако резултатите се преглеждат ежегодно с възможност за пренасочване на ресурс към най-ефективните интервенции.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Анализът показва, че територията на МИГ „Нова Загора – Сливен“ разполага с реална икономическа основа за развитие, формирана от земеделието, преработващата промишленост, търговията, транспортната достъпност и широка база от микропредприятия. Същевременно растежът остава уязвим поради демографския спад, недостига на подходящи кадри, ограничения капитал и административен капацитет на малкия бизнес, неравномерната проектна активност и непълната информация за постигнатите резултати.

Основният стратегически избор е преход от количествено разширяване на бизнес базата и финансиране на отделни активи към повишаване на производителността, добавената стойност и устойчивостта. Това изисква свързване на земеделието с преработката и пазарите; комбиниране на инвестиции с обучение, консултиране и наставничество; подготовка на терени и инфраструктура; и включване на цифровата и зелената трансформация във всички секторни мерки.

Ролята на МИГ следва да се развие от администриране на отделни процедури към координация на местна икономическа екосистема. Най-висок обществен и икономически ефект ще бъде постигнат, когато европейското и националното финансиране се управляват като взаимно свързан портфейл, насочен към предприятията, уменията, инфраструктурата, пазарите и качеството на живот, с балансирано участие на всички населени места.

При последователно изпълнение на предложените мерки територията може да увеличи дела на местно създаваната добавена стойност, да подобри съответствието между умения и работни места, да повиши инвестиционната си готовност и да създаде по-устойчива

Съфинансирано от
Европейския съюз

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН 2023-2027
за развитие на земеделието и селските райони

среда за предприемачество. Успехът следва да се измерва не само чрез усвоения ресурс и броя на подкрепените проекти, а чрез устойчиви предприятия, по-висока производителност, качествена заетост, териториално покритие и доказуем дългосрочен ефект.